

Socialstyrelsen

Årsrapport 2018

Socialstyrelsens rapport om
socialtilsynenes virksomhed

December 2019

Viden til gavn

Publikationen er udgivet af
Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00
E-mail: info@socialstyrelsen.dk
www.socialstyrelsen.dk

Indhold udarbejdet af Socialstyrelsen.
Udgivet december 2019.

Download eller se rapporten på
www.socialstyrelsen.dk.

Der kan frit citeres fra rapporten med angivelse
af kilde.

digital isbn: 978-87-93944-09-1

Indhold

Indledning	2
Resumé	3
1. Socialtilsynenes virksomhed	5
1.1 Gennemførte tilsynsbesøg	5
1.2 Godkendelse af nye sociale tilbud og plejefamilier	7
1.3 Iværksatte sanktioner	10
1.4 Whistleblowerordningen	16
1.5 Magtanvendelser på børne- og ungeområdet.....	18
1.6 Tilbuddenes kvalitet.....	22
2. Socialtilsynenes økonomi og opgaveportefølje	27
2.1 Tilsynenes økonomi og finansiering	27
2.2 Personale og kompetencer i socialtilsynene	31
2.3 Tilsynenes opgaveporteføljer	32
3. Klager og klagesagsbehandling	35
Bilag 1.....	37
Links til socialtilsynenes årsrapporter	37
Bilag 2.....	38
Hovedelementer i lov om socialtilsyn	38
De fem kommunale socialtilsyn.....	39
Socialstyrelsens rolle og udvalgte fokusområder i 2018	39
Bilag 3.....	42

Indledning

Socialstyrelsen udgiver hvert år en årsrapport om socialtilsynenes virksomhed. Denne årsrapport gør status på de fem socialtilsyns virksomhed i 2018. Årsrapporten indeholder endvidere udviklingen i en række nøgletal siden 2015, som viser udviklingen i socialtilsynenes opgave med at godkende og føre tilsyn med sociale tilbud og plejefamilier. Det skal bemærkes, at 2014 og 2015 var overgangsår, da socialtilsynene i forbindelse med tilsynsreformen fik til opgave at regodkende alle eksisterende plejefamilier og sociale tilbud efter reglerne i lov om socialtilsyn inden 1. januar 2016, såfremt de havde den fornødne kvalitet.

Datagrundlaget for denne årsrapport er dels socialtilsynenes egne årsrapporter for 2018 og dels data fra socialtilsynene, som Socialstyrelsen har indsamlet i forbindelse med stikprøver, redegørelser, statistiske analyser og evalueringen af tilsynsreformen. Derudover indgår i kapitel 3 data fra Ankestyrelsen om klagesagsbehandling. Endelig skal det bemærkes, at henvisninger til lovgivningen refererer til den gældende lovgivning i 2018.

I forbindelse med udarbejdelsen af den anden evaluering af tilsynsreformen blev der gennemført et omfattende valideringsarbejde med inddragelse af socialtilsynene med henblik på at sikre retvisende data til evalueringen. I Socialstyrelsens årsrapport 2017 blev anvendt de validerede tal for 2014-2016, og for 2017 blev der foretaget supplerende validering i socialtilsynene, hvis der var forskelle mellem tallene offentliggjort i socialtilsynets årsrapport 2017 og tallene i Socialstyrelsens evaluering af tilsynsreformen fra maj 2018. Der er således på nogle områder forskel på de data, der fremgår af tidligere årsrapporter og årsrapporterne fra 2017 og 2018.

Derudover tager Socialstyrelsen et mindre metodisk forbehold vedrørende forskellige registrerings- og opgørelsesmetoder mellem socialtilsynene.

Årsrapporten er inddelt i fire kapitler. Kapitel 1 giver et indblik i socialtilsynenes virksomhed i 2018. Kapitlet indeholder blandt andet oplysninger om socialtilsynenes brug af anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg, opgørelser over iværksatte sanktioner, antallet af henvendelser om bekymrende forhold (whistleblows) samt antallet af indberetninger af magtanvendelser på børne- og ungeområdet. Afslutningsvis fokuserer kapitel 1 på den strukturelle udvikling inden for plejefamilieområdet. I kapitel 2 præsenteres socialtilsynenes indtægter, personalesammensætning og opgaveportefølje. Kapitel 3 præsenterer data fra Ankestyrelsen om deres klagesagsbehandling. Endelig indeholder bilag 1 links til socialtilsynenes respektive årsrapporter, bilag 2 en beskrivelse af tilsynsreformen, etableringen af de fem socialtilsyn og Socialstyrelsens rolle og bilag 3 en række baggrundsfignurer.

Resumé

De fem socialtilsyn har til opgave at godkende og føre driftsorienteret tilsyn med alle sociale tilbud og generelt godkendte plejefamilier i Danmark. Ved udgangen af 2018 førte socialtilsynene tilsyn med 2.007 sociale tilbud og 5.888 plejefamilier, og alle sociale tilbud og plejefamilier modtog mindst et tilsynsbesøg. I 2018 blev der gennemført 12.501 tilsynsbesøg ved driftsorienterede tilsyn og godkendelser, hvoraf 4.460 var på de sociale tilbud, og 8.041 var på plejefamilieområdet.

Anmeldte og uanmeldte tilsyn

Når socialtilsynene tager på tilsynsbesøg, kan de vælge at gøre det enten anmeldt eller uanmeldt. I 2018 var godt et ud af tre tilsynsbesøg på de sociale tilbud uanmeldte (35 pct.) og godt et ud af fire tilsynsbesøg i plejefamilierne var uanmeldte (27 pct.). Alle socialtilsyn er i højere grad begyndt at anvende uanmeldte tilsynsbesøg - dog med stor variation for anvendelsen af uanmeldte på tværs af socialtilsynene. Denne variation kan være udtryk for, at porteføljen af sociale tilbud og plejefamilier er forskellig, men der kan også være tale om en forskellig praksis for i hvilket omfang og ud fra hvilke kriterier, der gennemføres uanmeldte tilsyn.

Nye godkendelser

Det er de fem socialtilsyn der behandler og godkender nye sociale tilbud og plejefamilier, der ønsker at være generelt godkendt. I alt blev 88 nye sociale tilbud godkendt i 2018 og 355 nye plejefamilier. Der er stor variation i sagsbehandlingstiden på tværs af de fem socialtilsyn for nygodkendelser, hvilket kan skyldes, at der er forskellige tilgange til godkendelsesprocessen i socialtilsynene.

Antallet af nye godkendelser af sociale tilbud steg en smule i 2018, hvorimod antallet af godkendte plejefamilier faldt. Flere socialtilsyn peger på, at de oplever at modtage færre ansøgninger om at blive plejefamilie, og en stigning i antallet af plejefamilier vælger at ophøre som plejefamilie. Socialtilsynene peger blandt andet på, at plejefamilien ikke har haft en plejeopgave i de seneste tre år, at plejefamilien ønsker at gå på efterløn/pension, og at de ønsker at prioritere mere tid til f.eks. egne børn, fritidsinteresser, almindeligt arbejde mv.

Sanktioner

Socialtilsynene kan iværksætte forskellige former for sanktioner, hvis det sociale tilbud eller plejefamilien ikke lever op til den fornødne kvalitet. Socialtilsynenes sanktionsmuligheder omfatter godkendelse med vilkår, påbud, skærpet tilsyn og ophør af godkendelse.

Der har været en faldende tendens i anvendelsen af sanktioner fra 2015 til 2018. Dette ses specielt omkring påbud og skærpet tilsyn på tilbudsområdet. Endvidere bør det bemærkes, at der generelt iværksættes få sanktioner. Det betyder også, at udviklingen er forholdsvis følsom, da få sanktioner kan vende udviklingen.

På tværs af socialtilsynene er der en vis forskel i, hvor ofte sanktioner anvendes. Det kan være et udtryk for, at porteføljerne i de fem socialtilsyn er forskellige, eller at der er lokale forhold, der påvirker rammerne for de sociale tilbud og plejefamilier. Det kan også skyldes, at der mellem de fem socialtilsyn kan være uens praksis omkring anvendelse af påbud.

Whistleblowerordningen

Alle fem socialtilsyn har etableret en whistleblowerordning, som beboere, pårørende, ansatte og andre kan kontakte ved bekymring over forholdene i et socialt tilbud eller i en plejefamilie. I 2018 modtog de fem socialtilsyn i alt 1.347 henvendelser om bekymrende forhold. Der har siden tilsynsreformen trådte i kraft i 2014 været et stigende antal henvendelser om bekymrende forhold. I 2018 er antallet af henvendelser dog på samme niveau som i 2017.

Magtanvendelser på børne- og ungeområdet

Når der på et socialt tilbud eller i en kommunal plejefamilie foretages en magtanvendelse skal socialtilsynene modtage denne i kopi og vurdere, om de giver anledning til tilsynsmæssige overvejelser. I 2018 modtog socialtilsynene 5.419 indberetninger om magtanvendelser på børne- og ungeområdet. De fleste indberetninger om magtanvendelser var på åbne døgninstitutioner efterfulgt af private opholdssteder og sikrede døgninstitutioner. Siden 2015 er der sket et fald i antallet af indberettede magtanvendelser.

Socialtilsynenes økonomi

Socialtilsynenes økonomi finansieres af indtægter fra henholdsvis tilsynstakster, objektiv finansiering fra kommunerne og fra tilkøbsydelse. I 2018 var socialtilsynenes samlede indtægter på 227,2 mio. kr., heraf 106,2 mio. kr. fra tilsynstakster, 116,3 mio. kr. fra objektiv finansiering og 4,7 mio. kr. fra tilkøbsydelse. Indtægter fra objektiv finansiering og tilsynstakster ser ud til at have fundet et stabilt niveau i alle socialtilsyn set over perioden 2015-2018, hvorimod indtægter fra tilkøbsydelse har været stigende.

Klagesager

Det er Ankestyrelsen, der er klagemyndighed for socialtilsynenes afgørelser. I 2018 modtog Ankestyrelsen i alt 46 nye klagesager vedrørende socialtilsynenes afgørelser og traf afgørelser i 50 sager. Derudover blev der truffet afgørelse i syv sager om aktindsigt efter offentlighedsloven. Ved udgangen af 2018 var der 13 verserende sager hos Ankestyrelsen. Endelig traf Ankestyrelsen i 2018 én principafgørelse.

1. Socialtilsynenes virksomhed

Dette kapitel omhandler de fem socialtilsyns virksomhed med fokus på gennemførte tilsynsbesøg, godkendelse af nye tilbud og plejefamilier, iværksatte sanktioner, whistleblowerordningen, magtanvendelser og tilbuddenes kvalitet.

1.1 Gennemførte tilsynsbesøg

Socialtilsynene skal ifølge lov om socialtilsyn § 7, stk. 3 aflægge tilsynsbesøg på alle omfattede tilbud og plejefamilier mindst en gang om året. I 2018 blev der gennemført 12.501 tilsynsbesøg ved driftsorienterede tilsyn, regodkendelser og godkendelser, hvoraf 4.460 var på tilbudsområdet, og 8.041 var på plejefamilieområdet, jf. tabel 1.

Tabel 1: Antallet af tilsynsbesøg ved driftsorienteret tilsyn og godkendelser, fordelt på sociale tilbud og plejefamilier, 2018.

	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden	I alt
Sociale tilbud	614	758	1.257	810	1.021	4.460
Plejefamilier	1.420	1.494	2.602	1.422	1.103	8.041

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Alle sociale tilbud og plejefamilier modtog mindst et tilsynsbesøg.

Det skal bemærkes, at tilbud med mange afdelinger samt tilbud med påbud eller skærpet tilsyn typisk får flere tilsynsbesøg i løbet af et år end andre tilbud. Derudover kan der i forbindelse med ét og samme tilsyn aflægges flere tilsynsbesøg f.eks. på flere forskellige afdelinger tilknyttet det samme tilbud.

Tilsynene er ifølge lov om socialtilsyn § 7, stk. 2, nr. 1 forpligtigede til at aflægge både anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg. En fordel ved uanmeldte besøg er, at socialtilsynene kan opnå bedre indblik i dagligdagen og den umiddelbare omgang med plejebørnene og borgerne. En ulempe ved uanmeldte tilsynsbesøg er, at det kan være uhensigtsmæssigt at henvende sig til beboere på tilbuddene, som har et særligt behov for stabilitet og forudsigelighed, uden forudgående at give tilbuddet lejlighed til at forberede beboerne på dette. Der tages derfor højde for målgruppen i tilrettelæggelsen af et tilsynsbesøg.

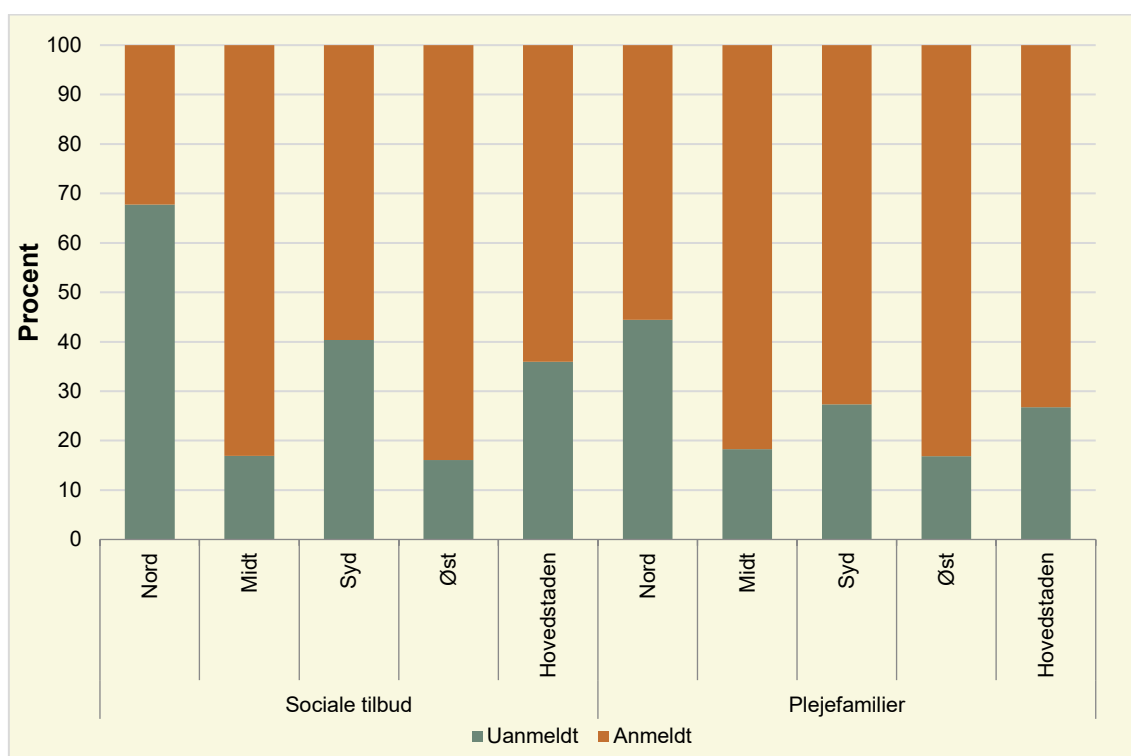
I 2018 blev der i alt gennemført 2.912 anmeldte tilsynsbesøg og 1.548 uanmeldte tilsynsbesøg på de sociale tilbud. Godt et ud af tre tilsynsbesøg var i 2018 uanmeldte. Det er en stigning i andelen i forhold til 2017, hvor knap et ud af fire tilsynsbesøg var uanmeldte.

Ved plejefamilierne blev der foretaget 5.890 anmeldte tilsynsbesøg og 2.151 uanmeldte tilsynsbesøg. Der er ligeledes tale om en stigning i andelen af uanmeldte tilsynsbesøg på plejefamilieområdet, hvor godt et ud af fire tilsynsbesøg var uanmeldte i 2018 imod 15 pct. i 2017.

Der er således sket en væsentlig stigning i andelen af uanmeldte tilsynsbesøg fra 2017 til 2018 på både de sociale tilbud og i plejefamilierne.

I forbindelse med anden evaluering af tilsynsreformen¹ vurderede Socialstyrelsen, at der var væsentlige variationer mellem de fem socialtilsyn i fordelingen af anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg. I 2018 er der fortsat stor variation på tværs af socialtilsynene i andelen af uanmeldte tilsynsbesøg i forhold til anmeldte tilsynsbesøg – specielt på de sociale tilbud. På tilbudsområdet varierer andelen af uanmeldte tilsynsbesøg fra 68 pct. i Socialtilsyn Nord til 16 pct. i Socialtilsyn Øst. På plejefamilieområdet er variationen mindre, hvor Socialtilsyn Nord har den højeste andel af uanmeldte tilsynsbesøg på 44 pct. og Socialtilsyn Øst den laveste på 17 pct., jf. figur 1.

Figur 1: Andelen af anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg ved driftsorienteret tilsyn og godkendelser fordelt på sociale tilbud og plejefamilier, 2018

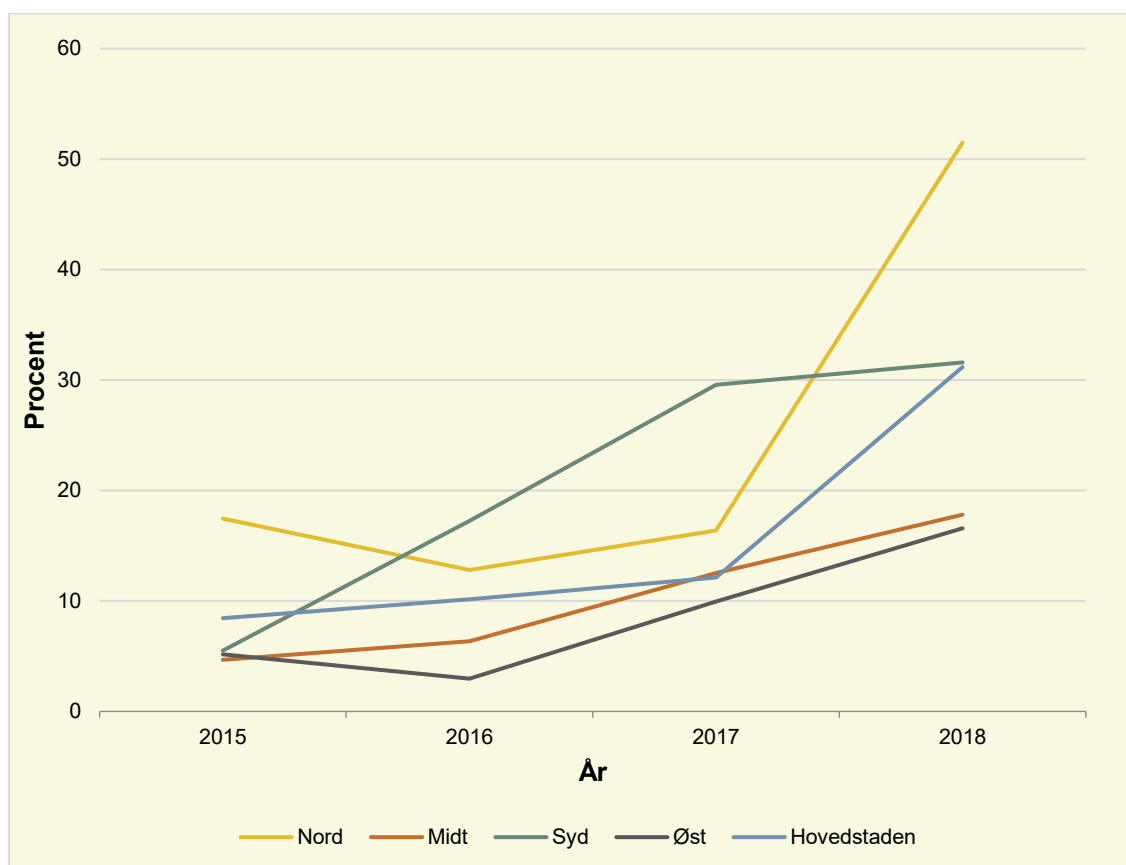

Anm.: Antal tilsynsbesøg i Socialtilsyn Syd afviger fra antallene opgivet i socialtilsynets egen årsrapport, da Socialstyrelsens årsrapport inkluderer tilsynsbesøg foretaget ved godkendelser.
 Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Alle socialtilsyn er i højere grad begyndt at anvende uanmeldte tilsynsbesøg dog med stor variation på tværs af socialtilsynene. Særligt i Socialtilsyn Nord er andelen af uanmeldte tilsynsbesøg i 2018 øget kraftigt, men også Socialtilsyn Hovedstaden har øget deres andel af uanmeldte tilsynsbesøg væsentligt, jf. figur 2.

¹ Den anden evaluering af tilsynsreformen kan findes på Socialstyrelsens hjemmeside: <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/evaluering-af-tilsynsreformen>

Figur 2: Udviklingen i andelen af uanmeldte tilsynsbesøg ved driftsorienterede tilsyn og godkendelser fordelt på de fem socialtilsyn, 2015-2018

Anm.: Antal tilsynsbesøg i Socialtilsyn Syd afviger fra tallene opgivet i socialtilsynets egen årsrapport, da Socialstyrelsens årsrapport inkluderer tilsynsbesøg foretaget ved godkendelser.
 Det bemærkes, at tallet for Socialtilsyn Hovedstaden i 2016 afviger fra Socialstyrelsens årsrapport for socialtilsynenes virksomhed 2017, hvor der har optrådt en teknisk fejl.
 Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Det er Socialstyrelsens vurdering, at den store variation i socialtilsynenes brug af uanmeldt tilsyn indikerer, at der på tværs af de fem socialtilsyn endnu ikke er en ensartet praksis for, i hvilket omfang og ud fra hvilke kriterier der gennemføres uanmeldte tilsyn.

1.2 Godkendelse af nye sociale tilbud og plejefamilier

Socialtilsynene har ansvaret for at behandle ansøgninger om godkendelse fra nye sociale tilbud og plejefamilier. På baggrund af temaerne i kvalitetsmodellen skal tilsynene vurdere, hvorvidt det er sandsynligt, at det ansøgende sociale tilbud eller plejefamilien kan levere den fornødne kvalitet.

Godkendelser af sociale tilbud og plejefamilier

I 2018 blev der godkendt 88 nye sociale tilbud og 355 nye plejefamilier, jf. tabel 2. Antallet af nye sociale tilbud afhænger af det samlede antal ansøgninger. Socialtilsynene godkender nogenlunde lige mange, dog bortset fra Socialtilsyn Hovedstaden der har godkendt væsentlig flere sociale tilbud i 2018. Endvidere er det væsentligt flere godkendelser end i 2017, hvor Socialtilsyn Hovedstaden godkendte 12 tilbud. Socialtilsyn Hovedstaden peger i deres

årsrapport på, at det er et udtryk for, at de har modtaget et stigende antal ansøgninger fra tilbud i både 2017 og 2018.

På plejefamilieområdet er der større variation i antallet af godkendte ansøgninger i socialtilsynene. Antallet af godkendte plejefamilier svinger fra 47 nye plejefamilier i Socialtilsyn Øst til 92 godkendelser i Socialtilsyn Syd, jf. tabel 2.

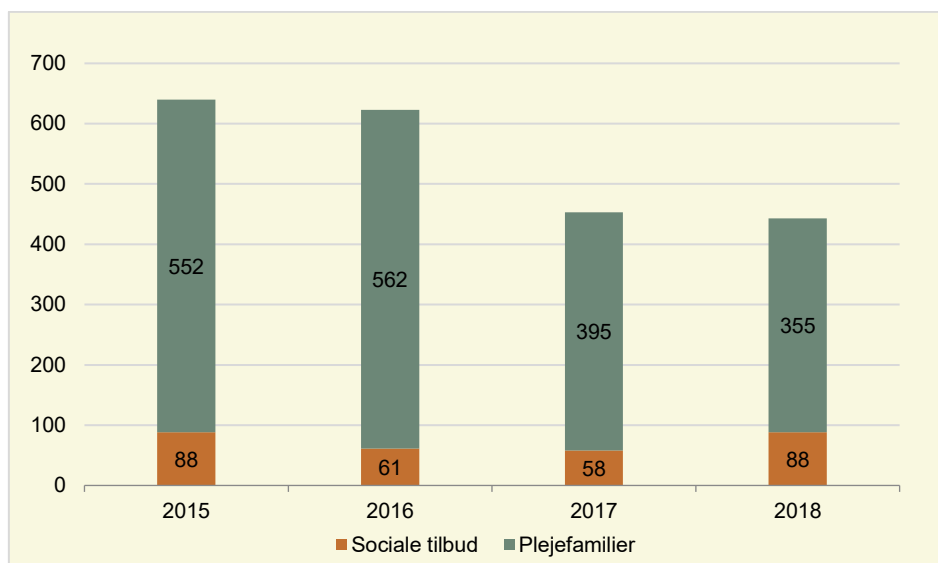
Tabel 2: Antallet af godkendelser fordelt på de fem socialtilsyn, 2018

	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden	I alt
Sociale tilbud	17	11	10	14	36	88
Plejefamilier	80	65	92	47	71	355

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Det samlede antal godkendelser i 2018 er på samme niveau som i 2017. Det dækker dog over en stigning i antallet af godkendte sociale tilbud og et fald i antallet af godkendte plejefamilier. Det samlede antal godkendelser i både 2017 og 2018 er væsentlig lavere end i 2015 og 2016, jf. figur 3.

Figur 3: Antallet af godkendelser, 2015-2018

Anm.: Tal for 2014-2016 bygger på oplysninger indhentet i forbindelse med anden evaluering af tilsynsreformen, da der er gennemført en omfattende validering af disse tal. For 2017 er der ved uoverensstemmelse mellem tal fra evalueringen og socialtilsynenes årsrapporter, som er udgivet efter evalueringen, foretaget supplerende validering af tallene hos socialtilsynene.

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

På plejefamilieområdet er der tale om, at der på landsplan godkendes færre og færre plejefamilier. Se afsnit 1.6 om den strukturelle udvikling på plejefamilieområdet.

Sagsbehandlingstider for godkendelse

Socialtilsynene oplyser i deres årsrapporter deres gennemsnitlige sagsbehandlingstider i forbindelse med godkendelse af nye sociale tilbud og plejefamilier. I henhold til almindelig forvaltningsskik regnes sagsbehandlingstiden fra tidspunktet for modtagelse af ansøgning fra tilbud/plejefamilie til afgørelse fra socialtilsynet om, hvorvidt tilbud/plejefamilie kan godkendes.

Herunder kan eksempelvis indgå perioder, hvor socialtilsynet afventer nødvendige oplysninger fra det sociale tilbud eller plejefamilien, eller perioder hvor en kommende plejefamilie selv har udskudt deltagelse i det lovpligtige kursus for plejefamilier, hvilket er en forudsætning for en eventuel godkendelse.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid varierer på tværs socialtilsynene både for sociale tilbud og for plejefamilierne. Socialtilsyn Øst har den længste sagsbehandlingstid både i forhold til de sociale tilbud og plejefamilierne. I forhold til de sociale tilbud har Socialtilsyn Midt den korteste sagsbehandlingstid, og Socialtilsyn Syd har den korteste på plejefamilieområdet, jf. tabel 3.

Tabel 3: Gennemsnitlige sagsbehandlingstider i de fem socialtilsyn, 2018 (antal uger)

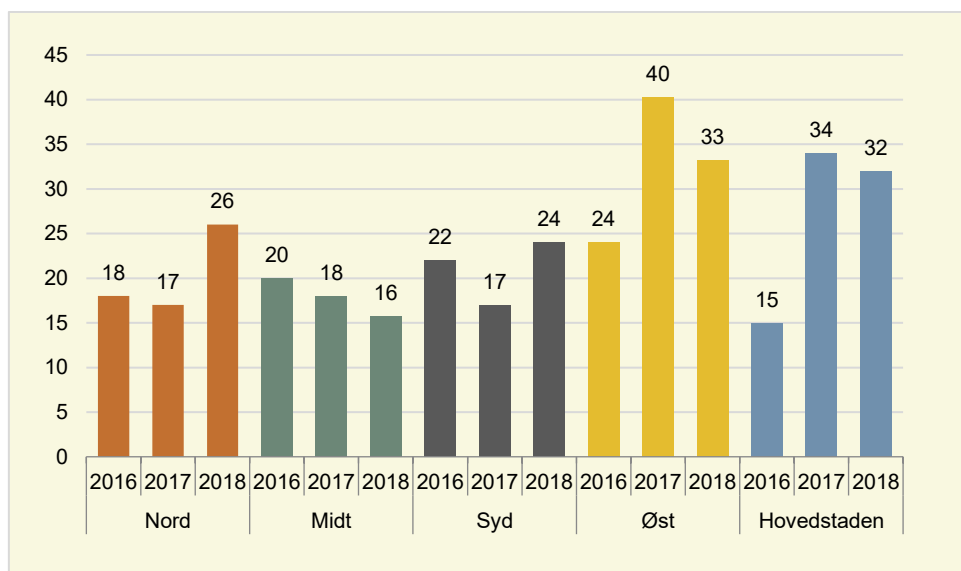
	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden
Sociale tilbud	26	16	24	33	32
Plejefamilier	15	18	11	23	15

Anm.: Tallene er afrundet til hele uger
 Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Udover at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid er meget forskellig på tværs af de fem socialtilsyn, så er udviklingen i sagsbehandlingstiden også meget forskellig på tværs af de fem socialtilsyn både på tilbudsområdet og plejefamilieområdet i perioden 2016 til 2018.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for sociale tilbud steget i 2018 hos Socialtilsyn Nord og Syd, mens den er faldet i de øvrige socialtilsyn, jf. figur 4.

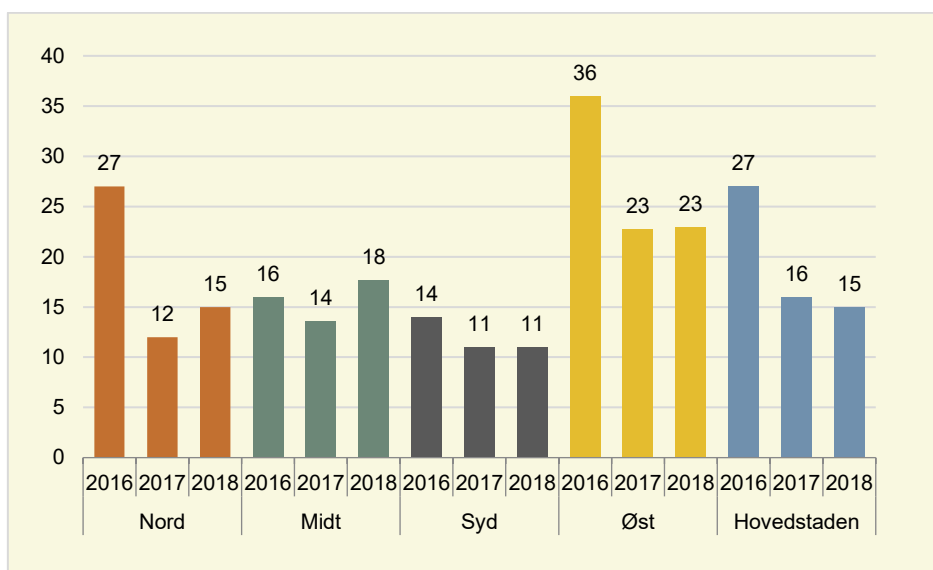
Figur 4: Udvikling i gennemsnitlige sagsbehandlingstider på tilbudsområdet, 2016-2018 (antal uger)

Anm.: Tallene er afrundet til hele uger
 Det bemærkes, at tallet for socialtilsyn syd i 2016 afviger fra socialstyrelsens årsrapport for socialtilsynenes virksomhed 2017, hvor der har optrådt en teknisk fejl.
 Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

På plejefamilieområdet er der en tendens til, at sagsbehandlingstiden faldt kraftigt fra 2016 til 2017 og er nogenlunde uændret i 2018, jf. figur 5.

Figur 5: Udvikling i gennemsnitlige sagsbehandlingstider på plejefamilieområdet, 2016-2018 (antal uger)

Anm.: Tallene er afrundet til hele uger

Det bemærkes, at tallet for socialtilsyn syd i 2016 afviger fra socialstyrelsens årsrapport for socialtilsynenes virksomhed 2017, hvor der har optrådt en teknisk fejl.

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Variationerne i sagsbehandlingstiden på tværs af socialtilsynene indikerer, at der kan være forskellige tilgange til og måder at tilrettelægge godkendelsesprocessen i socialtilsynene.

1.3 Iværksatte sanktioner

Socialtilsynene kan iværksætte forskellige former for sanktioner, hvis tilbuddet eller plejefamilien ikke lever op til den fornødne kvalitet. Socialtilsynenes sanktionsmuligheder omfatter godkendelse med vilkår, påbud, skærpet tilsyn og ophør af godkendelse.

Socialtilsynene er forpligtede til, at der forud for iværksatte sanktioner, herunder påbud, skærpet tilsyn og ophør af godkendelse, har været en dialog mellem socialtilsynet og det pågældende tilbud om de forhold, der begrunder overvejelserne om sanktioner, jf. bekendtgørelsen til lov om socialtilsyn § 9, stk. 1 og § 5 stk. 1. Tilbuddet har på den måde mulighed for at rette op på disse forhold hurtigst muligt, og inden en sanktion eventuelt iværksættes. Socialtilsynet skal således indgå i dialog med tilbuddet, hvilket skal bidrage til at fastholde og udvikle kvaliteten i tilbuddet. Som et centralt redskab i dialogen med tilbuddene skal socialtilsynene anvende kvalitetsmodellen. Kvalitetsmodellen er et dialogredskab, som skal give et systematisk og målrettet udgangspunkt for socialtilsynets samlede vurdering af tilbuddenes kvalitet.

I det følgende fremgår niveauet for socialtilsynenes anvendelse af henholdsvis godkendelser med vilkår, påbud, skærpede tilsyn og tilbagekaldte godkendelser.

Godkendelser med vilkår

Socialtilsynene kan i forbindelse med en godkendelse fastsætte vilkår, hvis opfyldelse er en betingelse for godkendelsen. Sanktionen anvendes alene i forbindelse med godkendelse af nye tilbud og plejefamilier eller ved regodkendelse af et eksisterende tilbud eller en plejefamilie, og finder således ikke anvendelse i forbindelse med det driftsorienterede tilsyn.

For at socialtilsynene kan give en godkendelse med vilkår, må det anses for værende overvejende sandsynligt, at tilbuddet efterfølgende vil kunne opfylde betingelsen. En godkendelse med vilkår kan indeholde flere vilkår og omhandle forskellige temaer indenfor den kvalitetsmodel, som udgør rammen for kvalitetsvurderinger – for eksempel kan et vilkår for godkendelse omhandle et tilbuds fysiske rammer.

Antallet af godkendelser med vilkår er faldet fra 2017 til 2018 både på tilbuds- og plejefamilieområdet. Derudover udstedes generelt få godkendelser med vilkår, jf. tabel 4 og 5.

På tilbudsområdet har Socialtilsyn Nord godkendt flest nye sociale tilbud med vilkår i 2018, mens Socialtilsyn Midt har godkendt færrest nye sociale tilbud med vilkår i 2018, jf. tabel 4.

Tabel 4: Antal godkendelser med vilkår på tilbudsområdet, 2015-2018

	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden	I alt
2015	144	12	71	111	119	457*
2016	1	2	7	5	2	17**
2017	6	0	25	4	2	37
2018	5	1	2	2	3	13

Anm:

*Det relativt høje antal godkendelser med vilkår i 2015 skyldes, at socialtilsynene i 2014-2015 i forbindelse med tilsynsreformen havde til opgave at regodkende alle eksisterende sociale tilbud og plejefamilier, såfremt de havde den fornødne kvalitet.

**Det bemærkes at tallet for 2017 afviger fra socialstyrelsens årsrapport for socialtilsynenes virksomhed 2017, hvor der har optrådt en teknisk fejl.

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Det skal understreges, at de absolutte tal ikke umiddelbart kan sammenlignes på tværs af de fem socialtilsyn. Dette skyldes, at antallet af godkendelser af nye tilbud og plejefamilier varierer mellem de fem socialtilsyn.

På plejefamilieområdet har Socialtilsyn Midt og Hovedstaden godkendt flest plejefamilier med vilkår i 2018, mens hverken Socialtilsyn Nord og Øst har haft godkendelser med vilkår i 2018, jf. tabel 5.

Tabel 5: Antal godkendelser med vilkår på plejefamilieområdet, 2015-2018

	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden	I alt
2015	15	14	29	29	37	124
2016	1	0	7	0	18	26
2017	0	0	10	1	4	15
2018	0	4	2	0	4	10

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Påbud

Der kan, jf. lov om socialtilsyn § 8, stk. 2, udstedes påbud over for sociale tilbud og plejefamilier, hvis der ved driftsorienteret tilsyn kan konstateres forhold, som tilbuddet skal rette op på som betingelse for en fortsat godkendelse. Socialtilsynet skal anføre en frist for opfyldelsen af påbuddet.

Specielt på tilbudsområdet er antallet af påbud faldet over tid. Det samme gør sig gældende på plejefamilieområdet i 2018, jf. tabel 6.

Tabel 6: Antallet af iværksatte påbud på tilbuds- og plejefamilieområdet fordelt på de fem socialtilsyn, 2015-2018

	Sociale tilbud				Plejefamilier			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
<i>Nord</i>	40	35	25	3	7	1	0	0
<i>Midt</i>	23	63	31	21	0	0	1	2
<i>Syd</i>	27	8	16	2	7	13	19	11
<i>Øst</i>	51	9	6	4	1	4	7	4
<i>Hovedstaden</i>	63	67	33	3	9	27	27	6
I alt	204	182	111	33	24	45	54	23

Anm.: Tal for 2014-2016 bygger på oplysninger indhentet i forbindelse med anden evaluering af tilsynsreformen, da der er gennemført en omfattende validering af disse tal. For 2017 er der ved uoverensstemmelse mellem tal fra evalueringen og socialtilsynenes årsrapporter, som er udgivet efter evalueringen, foretaget supplerende validering af tallene hos socialtilsynene.

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Det skal understreges, at de absolutte tal umiddelbart ikke kan sammenlignes på tværs af de fem socialtilsyn grundet socialtilsynenes varierende porteføljestørrelser, jf. afsnit 2.3.

For at tage højde for porteføljestørrelsen er antallet af påbud også angivet pr. 100 tilbud/plejefamilier i porteføljen ved udgangen af det pågældende år i tabel 7.

Der er væsentlig variation i, hvor ofte socialtilsynene iværksætter påbud pr. 100 tilbud/plejefamilier. Socialtilsyn Midt har udstedt flest påbud svarende til seks påbud pr. 100 tilbud. Socialtilsyn Syd har udstedt færrest påbud i 2018. Forskellene kan være et udtryk for, at porteføljerne i de fem socialtilsyn er forskellige, eller at der er lokale forhold, der påvirker rammerne for de sociale tilbud og plejefamilier. Det kan imidlertid ikke afvises, at der mellem de fem socialtilsyn er en forskellig praksis omkring anvendelse af påbud.

Tabel 7: Antal iværksatte påbud på tilbuds- og plejefamilieområdet fordelt på de fem socialtilsyn, 2018

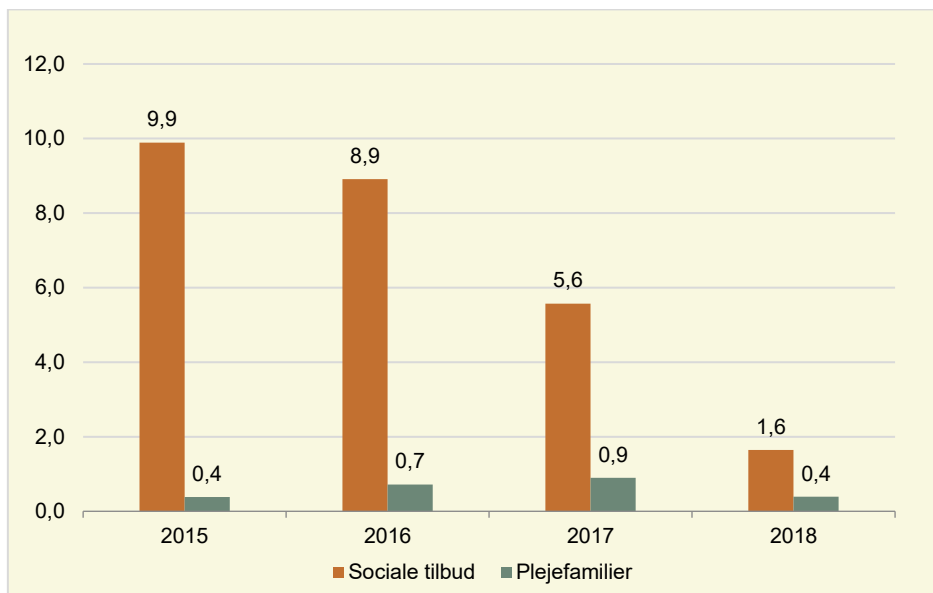
	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden	I alt
Sociale tilbud						
<i>Antal påbud</i>	3	21	2	4	3	33
<i>Antal påbud pr. 100 tilbud i porteføljen</i>	1,0	6,0	0,4	1,0	0,6	1,6
Plejefamilier						
<i>Antal påbud</i>	0	2	11	4	6	23
<i>Antal påbud pr. 100 aktive plejefamilie i porteføljen</i>	0,0	0,1	0,8	0,4	0,7	0,4

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Der ses mindre variation i brugen af påbud på plejefamilieområdet, hvor Socialtilsyn Syd har udstedt flest påbud (0,76 påbud pr. 100 aktive plejefamilie).

Siden 2015 har der været en aftagende tendens i udstedte påbud på tilbudsområdet. Dette kan være en indikation på at socialtilsynene og tilbuddene gennem dialog og udviklingstiltag i højere grad får håndteret de problemstillinger omkring tilbuddets kvalitet, der medfører overvejelser om påbud. På plejefamilieområdet har der modsat været en svagt stigende tendens fra 2015-2017, hvorefter antallet i 2018 er faldet. Generelt iværksættes der markant færre påbud på plejefamilieområdet end på tilbudsområdet, jf. figur 6.

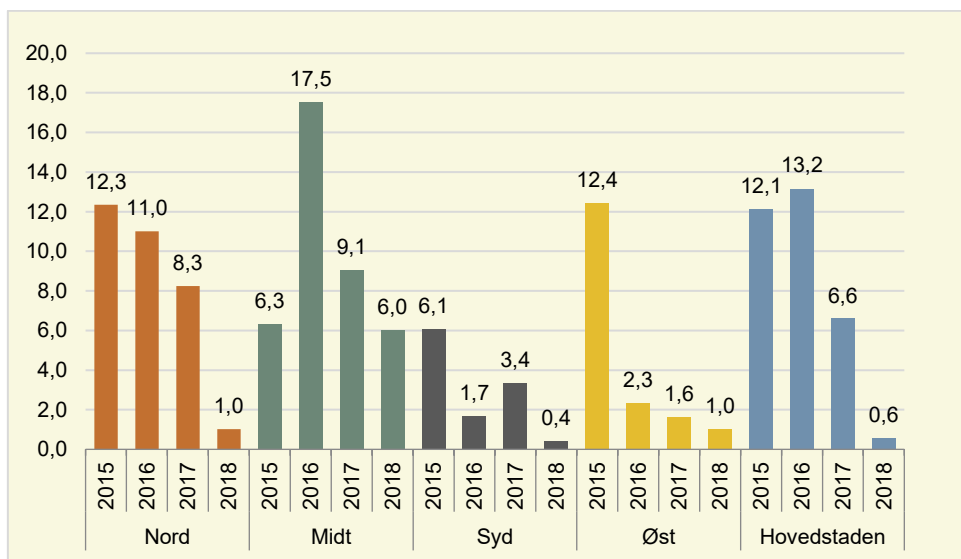
Figur 6: Antal iværksatte påbud i alt på tilbuds- og plejefamilieområdet pr. 100 aktive tilbud/plejefamilier, 2015-2018

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

På landsplan ses i 2018 et fald i antallet af iværksatte påbud i alle fem socialtilsyn på tilbudsområdet sammenlignet med året før, jf. figur 7.

Figur 7: Antal iværksatte påbud pr. 100 sociale tilbud, 2015-2018

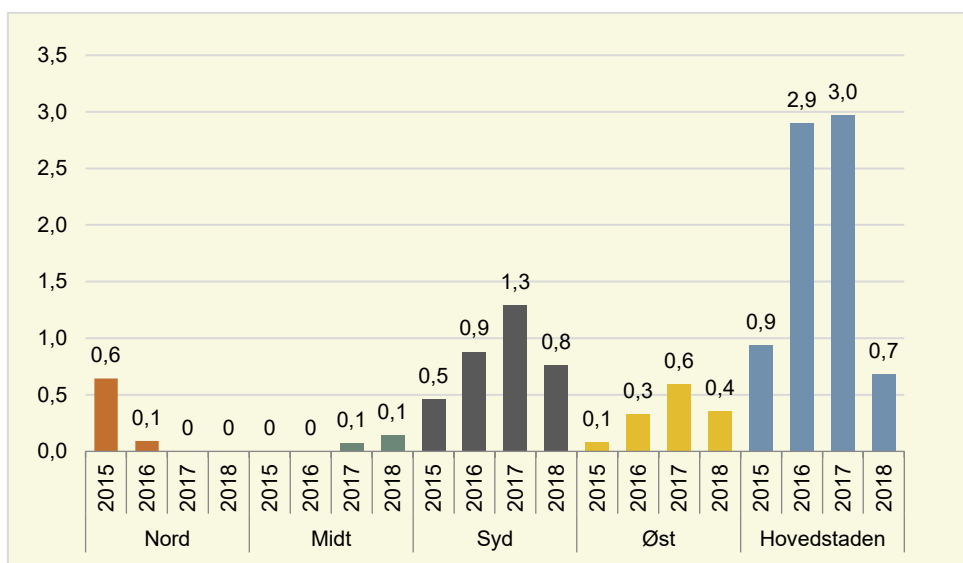

Anm.: Tal for 2014-2016 bygger på oplysninger indhentet i forbindelse med anden evaluering af tilsynsreformen, da der er gennemført en omfattende validering af disse tal. For 2017 er der ved uoverensstemmelse mellem tal fra evalueringen og socialtilsynenes årsrapporter, som er udgivet efter evalueringen, foretaget supplerende validering af tallene hos socialtilsynene.

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Iværksættelsen af påbud på plejefamilieområdet er faldet i flere socialtilsyn i 2018 efter en årrække med et generelt stigende antal påbud, jf. figur 8.

Figur 8: Antal iværksatte påbud pr. 100 aktive plejefamilier, 2015-2018

Anm.: Tal for 2014-2016 bygger på oplysninger indhentet i forbindelse med anden evaluering af tilsynsreformen, da der er gennemført en omfattende validering af disse tal. For 2017 er der ved uoverensstemmelse mellem tal fra evalueringen og socialtilsynenes årsrapporter, som er udgivet efter evalueringen, foretaget supplerende validering af tallene hos socialtilsynene.

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Skærpet tilsyn

Et tilbud kan blive underlagt et skærpet tilsyn, hvis konkrete forhold i et tilbud skaber bekymring for tilbuddets kvalitet, eller hvis socialtilsynet ud fra en samlet vurdering af tilbuddet finder, at tilbuddet ikke længere har den fornødne kvalitet, jf. bekendtgørelsen til lov om socialtilsyn § 7.

Ved et skærpet tilsyn fører socialtilsynet et intensiveret tilsyn med tilbuddet, og socialtilsynet skal i den forbindelse give tilbuddet et eller flere påbud, som tilbuddet skal rette op på for at kunne opnå en fortsat godkendelse. Socialtilsynet træffer afgørelse om skærpet tilsyn for tre måneder ad gangen. Hvis et skærpet tilsyn forlænges yderligere tre måneder, optræder det i opgørelsen som to skærpede tilsyn.

Antallet af skærpede tilsyn på de sociale tilbud og i plejefamilierne kan ikke umiddelbart sammenlignes på tværs af de fem socialtilsyn grundet socialtilsynenes varierende porteføljestørrelser, jf. afsnit 2.3. For at tage højde for porteføljestørrelsen, er antallet af skærpede tilsyn derfor angivet pr. 100 tilbud/plejefamilier i porteføljen ved udgangen af 2018.

Det skal imidlertid bemærkes, at der iværksættes få skærpede tilsyn både på tilbuds- og plejefamilieområdet. Det betyder, at ét enkelt skærpet tilsyn kan afgøre, om udviklingen er faldende eller stigende. I 2018 er der i alt iværksat syv skærpede tilsyn på tilbudsområdet, hvor fem af dem er iværksat af Socialtilsyn Midt svarende til 1,4 skærpede tilsyn pr. 100 sociale tilbud. På plejefamilieområdet er iværksat et skærpet tilsyn i 2018, jf. tabel 8.

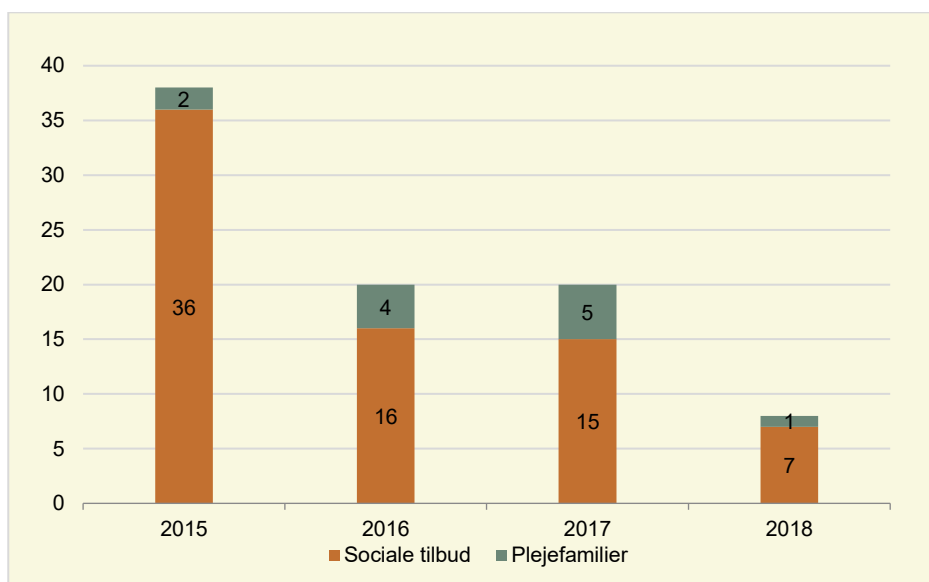
Tabel 8: Antal skærpede tilsyn på tilbuds- og plejefamilieområdet fordelt på de fem socialtilsyn

	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden	I alt
Sociale tilbud						
Antal skærpede tilsyn	0	5	0	1	1	7
Antal skærpede tilsyn pr. 100 tilbud i porteføljen	0,0	1,4	0	0,3	0,2	0,4
Plejefamilier						
Antal skærpede tilsyn	0	0	1	0	0	1
Antal skærpede tilsyn pr. 100 aktive plejefamilie i porteføljen	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Antallet af skærpede tilsyn i 2018 er faldet på plejefamilieområdet, mens antallet på tilbudsområdet har været faldende siden 2015, jf. figur 9.

Figur 9: Antal skærpede tilsyn på tilbuds- og plejefamilieområdet, 2015-2018

Anm.: Tal for 2014-2016 bygger på oplysninger indhentet i forbindelse med anden evaluering af tilsynsreformen, da der er gennemført en omfattende validering af disse tal. For 2017 er der ved uoverensstemmelse mellem tal fra evalueringen og socialtilsynenes årsrapporter, som er udgivet efter evalueringen, foretaget supplerende validering af tallene hos socialtilsynene.

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Tilbagekaldte godkendelser

I forbindelse med det driftsorienterede tilsyn har socialtilsynet mulighed for at tilbagekalde godkendelsen, hvis tilsynet vurderer, at kvaliteten af tilbuddet eller plejefamilien er utilstrækkelig.

I 2018 blev seks godkendelser på tilbudsområdet og 23 godkendelser på plejefamilieområdet trukket tilbage af socialtilsynene. Da det er et relativt lille antal godkendelser, der tilbagekaldes, er der ikke stor variation på tværs af socialtilsynene, jf. tabel 9.

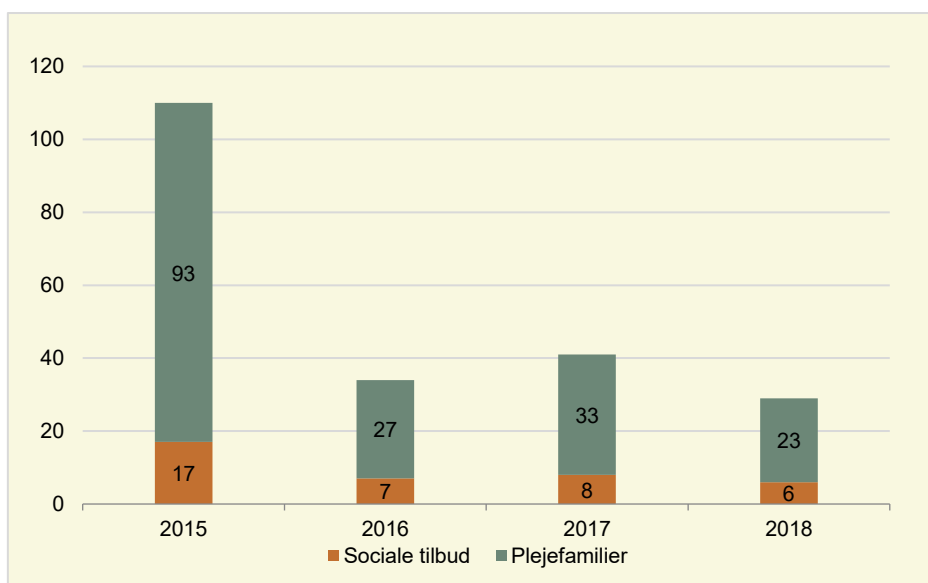
Tabel 9: Antal tilbud, der er ophørt som følge af manglende godkendelse fra socialtilsynet

	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden	I alt
Sociale tilbud						
Antal tilbagekaldte godkendelser	1	3	0	0	2	6
Antal tilbagekaldte godkendelser pr. 100 tilbud i porteføljen	0,3	0,9	0,0	0,0	0,4	0,3
Plejefamilier						
Antal tilbagekaldte godkendelser	6	8	2	1	6	23
Antal tilbagekaldte godkendelser pr. 100 aktive plejefamilie i porteføljen	0,6	0,6	0,1	0,1	0,7	0,4

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

I 2018 har socialtilsynene tilbagekaldt færre godkendelser end i 2017 på både tilbuds- og plejefamilieområdet, jf. figur 10.

Figur 10: Antal tilbagekaldte godkendelser på tilbuds- og plejefamilieområdet, 2015-2018

Anm.: Tal for 2014-2016 bygger på oplysninger indhentet i forbindelse med anden evaluering af tilsynsreformen, da der er gennemført en omfattende validering af disse tal. For 2017 er der ved uoverensstemmelse mellem tal fra evalueringen og socialtilsynenes årsrapporter, som er udgivet efter evalueringen, foretaget supplerende validering af tallene hos socialtilsynene. Det høje antal tilbagekaldelser i 2015 skyldes, at socialtilsynene i 2014-2015 i forbindelse med tilsynsreformen havde til opgave at regodkende alle eksisterende sociale tilbud og plejefamilier, såfremt de havde den fornødne kvalitet.
Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

1.4 Whistleblowerordningen

Alle fem socialtilsyn har etableret en whistleblowerordning, jf. lov om socialtilsyn § 11. Ordningen giver beboere, pårørende, ansatte og andre mulighed for at rette henvendelse, hvis de oplever bekymrende forhold i et tilbud. Samtidig skal ordningen sikre socialtilsynet det bredest mulige oplysningsgrundlag for varetagelsen af tilsynsopgaven. Som en del af ordningen

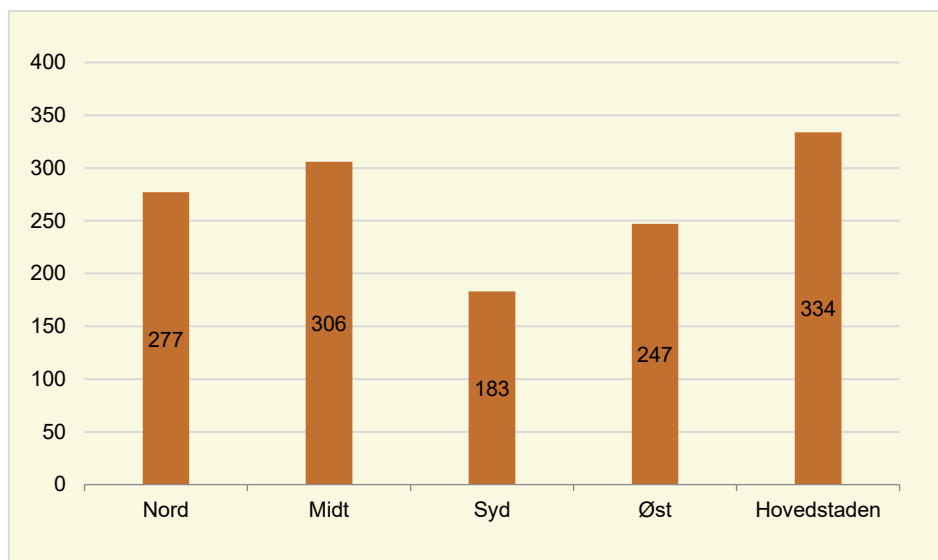
har socialtilsynene etableret en særlig whistleblowertelefon og en skriftlig webformular på deres hjemmesider.

Socialtilsynene registrerer henvendelserne til whistleblowerordningen enkeltvis, uanset om der er flere anmeldere om det samme forhold, eller om en anmelder henvender sig flere gange.

Whistleblowerordningen blev justeret i 2016. Det skete blandt andet på baggrund af den første evaluering af tilsynsreformen, hvor socialtilsynene gav udtryk for, at flere personer, der henvendte sig til whistleblowerordningen, gerne ville stå frem med navn på deres kritik, og at dette samtidig ville gøre det lettere for tilsynet af følge op på henvendelserne gennem eksempelvis et ekstraordinært tilsynsbesøg.

Der er en vis variation imellem socialtilsynene i forhold til, hvor mange henvendelser de modtager gennem whistleblowerordningen, jf. figur 11.

Figur 11: Antal henvendelser i whistleblowerordningen fordelt på hvert socialtilsyn, 2018

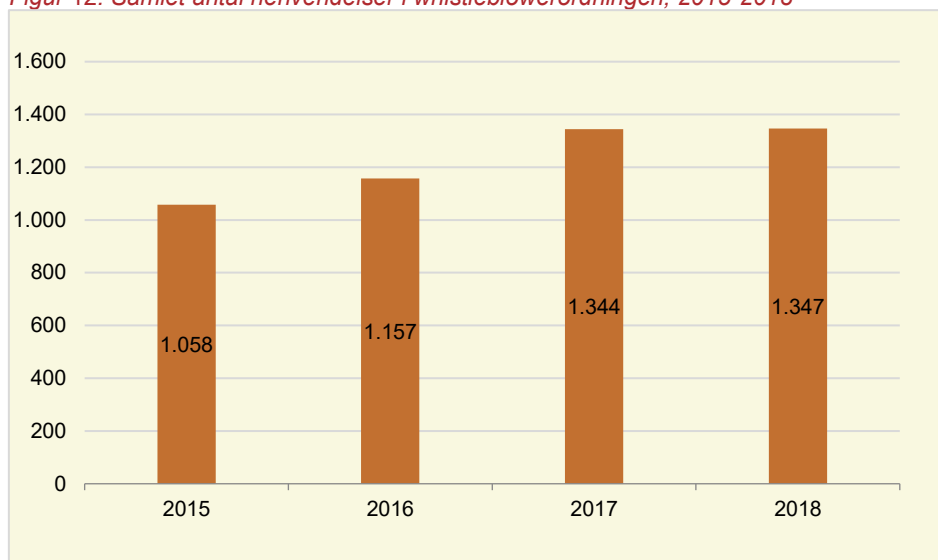

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Det skal understreges, at de absolutte tal ikke umiddelbart kan sammenlignes på tværs af socialtilsynene grundet variation i porteføljestørrelserne, jf. afsnit 2.3.

Efter et stigende antal henvendelser fra 2015 til 2017 er antallet af henvendelser i 2018 stagneret, jf. figur 12.

Figur 12: Samlet antal henvendelser i whistleblowerordningen, 2015-2018

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

1.5 Magtanvendelser på børne- og ungeområdet

Når der på et socialt tilbud eller i en kommunal plejefamilie foretages en magtanvendelse, skal den indberettes til anbringende kommune og socialtilsynet skal modtage en kopi af indberetningen. Socialtilsynet skal gennemgå de indkomne indberetningsskemaer og vurdere, om de giver anledning til tilsynsmæssige overvejelser.

Socialstyrelsens auditfunktion har indsamlet data om magtanvendelsesindberetninger, som socialtilsynene har modtaget i kopi fra tilbuddene dels for at give et billede af omfanget af magtanvendelser på tilbud og plejefamilier omfattet af socialtilsynet og dels for at give et billede af omfanget og karakteren af tilsynsopgaven.

I denne årsrapport formidles niveauet for magtanvendelser på børne- og ungeområdet, da det område grundet lovpligtige indberetningsskemaer vurderes at have en tilstrækkelig datakvalitet, hvilket aktuelt ikke vurderes at være tilfældet for voksenområdet.

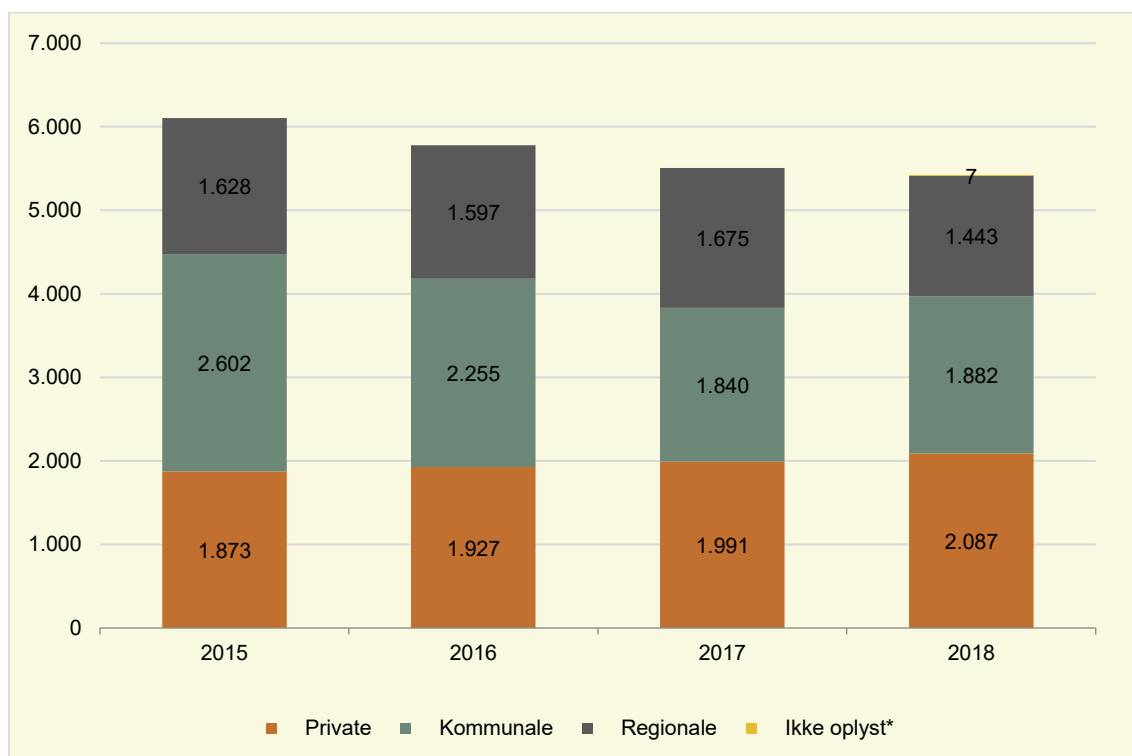
Socialstyrelsen tager forbehold for, at der kan være unøjagtigheder i nedenstående opgørelser af magtanvendelsesindberetningerne på børne- og ungeområdet, som bl.a. kan stamme fra fejl eller mangelfuld udfyldelse af indberetninger fra tilbud og plejefamilier, som socialtilsynene ikke har mulighed for at rette, da de kun modtager en kopi af magtanvendelserne.

Derudover gør Socialstyrelsen særlig opmærksom på, at de historiske data kun i begrænset omfang er mulige at sammenligne over år. Dette skyldes dels forskelle i socialtilsynenes registreringer i årene 2015-2017, og dels at de lovgivne indberetningsskemaer er blevet ændret². Nedenfor fremgår de data for perioden 2015-2018, hvor data muliggør, at der kan foretages sammenligninger over tid.

² Lov om voksenansvar blev revideret med ikrafttrædelse 1. jan. 2017, hvorfor indholdet i dataforespørgslerne også ændrede sig.

I 2018 var der i alt 5.419 indberetninger om magtanvendelser på børne- og ungeområdet. Der er sket et fald i antallet af indberettede magtanvendelser i perioden 2015-2018. Der var flest indberetninger på magtanvendelser mod børn og unge på tilbud, der har en privat driftsherre (2.087) efterfulgt af kommunale (1.882) og regionale driftsherrer (1.443), jf. figur 13.

Figur 13: Antallet af indberetninger om magtanvendelse fordelt på driftsherre, 2015-2018

Anm.: *Kategorien "Ikke oplyst" har kun indgået i Socialstyrelsens dataforespørgsel i 2018.

** I 2016 mangler der at blive registreret 20 indberetninger i forhold til driftsherre.

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Antallet af indberettede magtanvendelser på tilbud med privat driftsherre er steget fra 2015 til 2018. I samme periode har der været et fald i antallet af indberetninger om magtanvendelser på tilbud med henholdsvis kommunal og regional driftsherre. Det skal bemærkes, at de absolutte tal ikke umiddelbart kan sammenlignes på tværs af driftsherretyper, da der ikke er korrigeret for, hvor mange pladser hver driftsherretype har.

Der var i 2018 flest indberetninger om magtanvendelser for unge i alderen 13-17 år (3.454) efterfulgt af børn og unge i alderen 7-12 år (1.788). Antallet af indberetninger om magtanvendelse mod børn og unge i alderen 13-17 år er faldet i perioden 2015-2018, hvorimod antallet af magtanvendelser mod børn i alderen 7-12 år er steget, jf. tabel 10.

Tabel 10: Antallet af indberetninger om magtanvendelse fordelt på alder, 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
<i>Antal indberetninger fordelt på alder</i>	6.101*	5779**	5.522***	5.419
0-6 år	64	104	154	44
7-12 år	1.708	1.486	1.459	1.788
13-17 år	4.142	3.791	3.724	3.454
18+	174	319	137	81
<i>Ikke oplyst</i>	13	79	48	52

Anm.: *I 2015 mangler der to registreringer af alder.

**I 2016 mangler der i 20 tilfælde registreringer af alder.

***I 2017 er der 16 registreringer af alder for meget.

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Det bør imidlertid bemærkes, at antallet af indberetninger om magtanvendelser inden for hver aldersgruppe ikke direkte kan sammenlignes med antallet for de øvrige aldersgrupper, da tallene ikke er korrigeret for antallet af anbragte børn og unge inden for de respektive aldersgrupper.

I 2018 var to ud af tre af indberetningerne mod drenge. Der er imidlertid ikke korrigeret for den kønsmæssige fordeling blandt anbragte børn og unge, dvs. hvor stor en del af de anbragte børn og unge, der henholdsvis er drenge og piger.

I 2018 var de fleste indberetninger om magtanvendelser på åbne døgninstitutioner (2.799), efterfulgt af private opholdssteder (1.291) og sikrede døgninstitutioner (808), jf. tabel 11.

Tabel 11: Antallet af indberetninger om magtanvendelse fordelt på tilbudstype, 2018

	2018
<i>Antal indberetninger fordelt på tilbudstype</i>	
<i>Privat opholdssted</i>	1.291
<i>Åben døgninstitution</i>	2.799
<i>Delvist lukket afdeling på døgninstitution</i>	367
<i>Delvist lukket døgninstitution</i>	48
<i>Sikret døgninstitution</i>	808
<i>Særlig sikret afdeling på sikret døgninstitution</i>	39
<i>Ukendt/ikke oplyst</i>	67

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Det bør bemærkes, at antallet af indberetninger ikke kan sammenlignes direkte mellem de enkelte tilbudstyper, da der ikke er korrigeret for antallet af pladser inden for de enkelte tilbudstyper.

Hovedparten af indgrebene har fundet sted på anbringelsesstedet egen matrikel, jf. tabel 12.

Tabel 12: Antallet af indberetninger om magtanvendelse fordelt på sted for indgrebet, 2018

	2018
<i>Antal indberetninger fordelt på sted for indgrebet</i>	
<i>På anbringelsesstedets matrikel</i>	4.555
<i>Intern skole</i>	278
<i>Uden for anbringelsesstedets matrikel</i>	539
<i>Ikke oplyst</i>	47

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Hovedparten af magtanvendelserne hører under typen "*Fysisk magtanvendelse, ved at fastholde og / eller føre, fordi barnet eller den unge var til fare for sig selv eller andre jf. § 9*" (3.949), mens der var 655 magtanvendelser af typen "*Undersøgelse af person og/ eller opholdsrum ved bestemte grunde til mistanke, jf. lovens § 16 stk. 1*", og 438 der hører under "*Afværgenhjælp, ved at fastholde og / eller føre for at afværge beskadigelsen af ting, jf. lovens § 8*", jf. tabel 13.

Der er registreret flere magtanvendelsestyper, end der er magtanvendelsesindberetninger i 2018. Det skyldes, at der i en magtanvendelsesindberetning/situation godt kan være tale om flere typer af magtanvendelse.

Tabel 13: Magtanvendelser fordelt på indgrebs art, 2018

	I alt
Antal magtanvendelsestyper i alt	5.823
<i>Fordelt på indgrebs art</i>	
<i>Afværgenhjælp, ved at fastholde og / eller føre for at afværge beskadigelsen af ting, jf. lovens § 8</i>	438
<i>Fysisk magtanvendelse, ved fastholde og / eller føre, fordi barnet eller den unge var til fare for sig selv eller andre jf. § 9.</i>	3.949
<i>Tilbageførelse ved rømning, og hvor der har været risiko for, at barnet eller den unge ville skade sig selv eller andre, jf. § 10.</i>	80
<i>Tilbageholdelse med fysisk magt i forbindelse med eller under en anbringelse inden for rammer fastsat af kommunalbestyrelsen, jf. lovens § 11 og bek. § 3 stk. 3, jf. stk. 1.</i>	22
<i>Tilbageholdelse ved aflåsning af døre og vinduer på delvis lukket døgninstitutioner eller delvis lukket afdeling, jf. lovens § 12, stk. 4.</i>	70
<i>Fastholdelse ved fysisk magt på delvis lukket døgninstitution eller delvis lukket afdeling, jf. lovens § 13, stk. 3.</i>	24
<i>Isolation på sikret døgninstitutioner eller særlig sikret afdeling, jf. lovens § 14, stk. 1.</i>	85
<i>Undersøgelse af person og/ eller opholdsrum ved bestemte grunde til mistanke, jf. lovens § 16 stk. 1.</i>	655
<i>Undersøgelse af person og opholdsrum på sikret døgninstitution eller særlig sikret afdeling ved anbringelse, besøg eller fravær, jf. lovens § 16, stk. 2.</i>	64
<i>Effekter taget i bevaring, jf. lovens § 16, stk. 6.</i>	113
<i>Påhør eller overvågning af telefon og internet eller afbrydelse eller forhindring af adgang til telefon og internet for unge, anbragt som led i en strafferetlig dom eller kendelse, jf. lovens § 19.</i>	2
<i>Magtanvendelse i øvrigt.</i>	321

Anm.: Kategorien "magtanvendelse i øvrigt" indeholder også indberetninger, der ikke indeholder en afkrydsning af magtanvendelsestypen.

Der gøres opmærksom på, at Socialtilsyn Øst ikke har registeret, hvis der i forbindelse med én magtanvendelsesindberetning er registreret mere end én type af magtanvendelser.

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

1.6 Tilbuddenes kvalitet

Socialtilsynene har ansvaret for at føre tilsyn med alle sociale tilbud og plejefamilier i Danmark. Det giver socialtilsynene en unik mulighed for at opnå et indblik i udviklingen og kvaliteten på området.

Hvert år skal de fem socialtilsyn udarbejde en årsrapport om tilbuddenes kvalitet, og om socialtilsynenes generelle overvejelser om dels kvaliteten i de tilbud der er omfattet af socialtilsynet, og dels den faglige og organisatoriske udvikling i tilbuddene, jf. bekendtgørelsen til lov om socialtilsyns § 19. I belysningen af tilbuddenes kvalitet har alle fem socialtilsyn i deres årsrapporter for 2018 valgt at fokusere på den strukturelle udvikling på plejefamilieområdet.

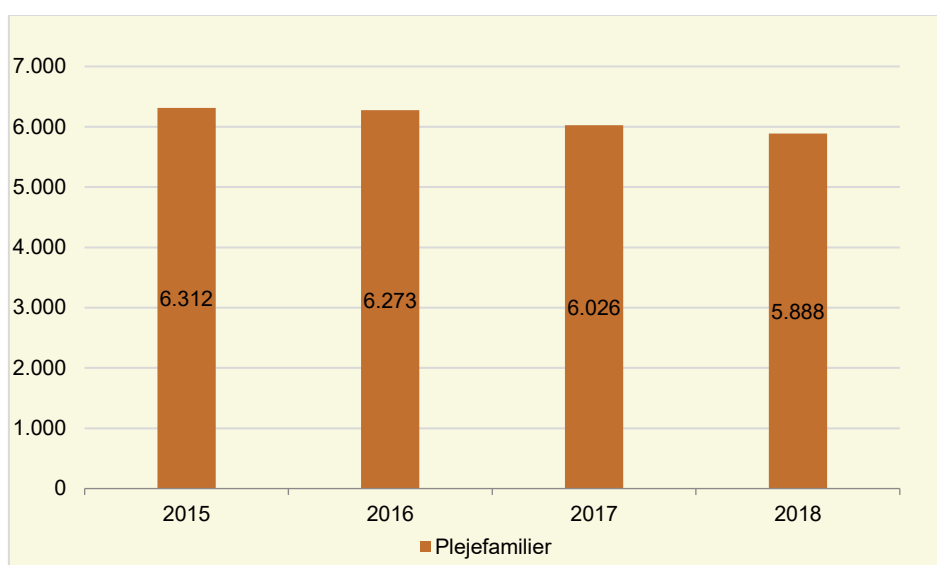
Socialtilsynene skal godkende og føre driftsorienteret tilsyn med alle plejefamilier og kommunale plejefamilier jf. lov om socialtilsyn § 4, stk. 1, nr.1. En plejefamilie kan være godkendt til en af følgende belastningsgrader: lav, middel, høj eller højeste belastningsgrad³. I deres årsrapporter fokuserer de fem socialtilsyn blandt andet på udviklingen i antallet af plejefamilier, herunder antallet af ophørte plejefamilier, fordelingen af plejefamiliernes belastningsgrad, plejefamiliernes antal pladser samt plejeforældrenes alder.

Den strukturelle udvikling inden for plejefamilieområdet

Socialtilsynene har til opgave at godkende og føre driftsorienteret tilsyn med alle plejefamilier, mens rekrutteringen af nye plejefamilier er en opgave, som kommunerne varetager.

På landsplan har der været et fald i antallet af plejefamilier i perioden 2015-2018, jf. figur 14.

Figur 14: Udviklingen i antallet af plejefamilier, 2015-2018

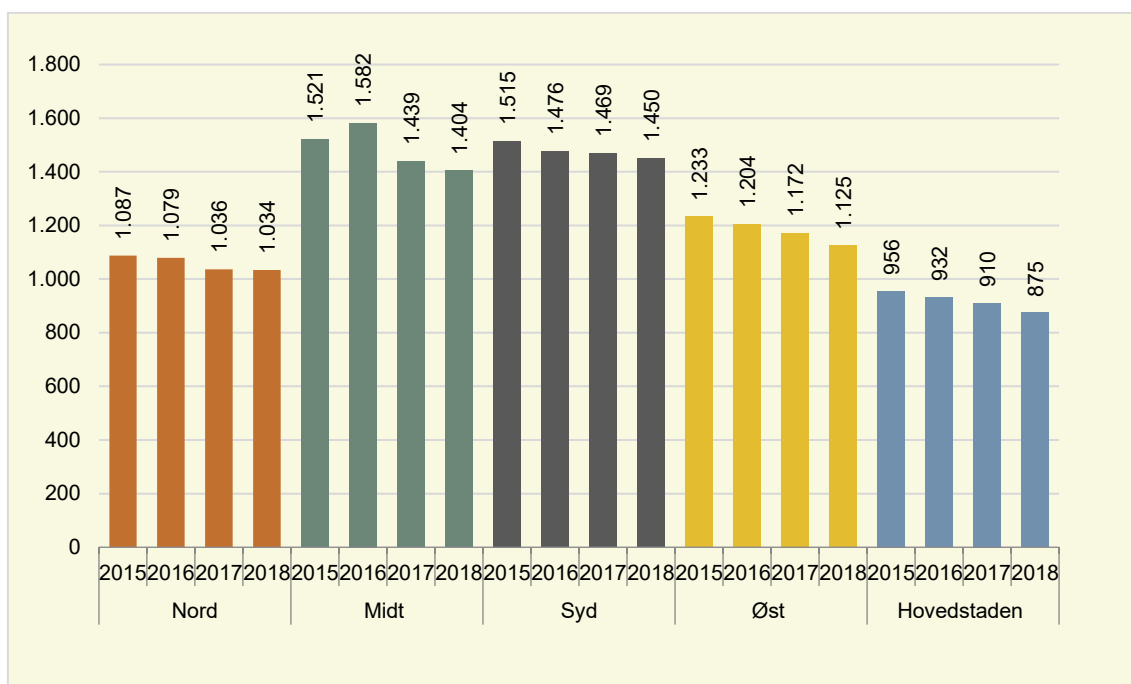

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Dette fald i antallet af plejefamilier i perioden 2015-2018 opleves af alle fem socialtilsyn, jf. figur 15.

³ Socialtilsynet skal fra den 1. juli 2019 godkende plejefamilier som "almene plejefamilier", "forstærkede plejefamilier" og "specialiserede plejefamilier". De nye plejefamilietyper erstatter socialtilsynets hidtidige praksis med at godkende plejefamilier med udgangspunkt i belastningsgrader/støttebehov, der indikerer det niveau for barnets vanskeligheder, som en plejefamilie kan godkendes til at varetage.

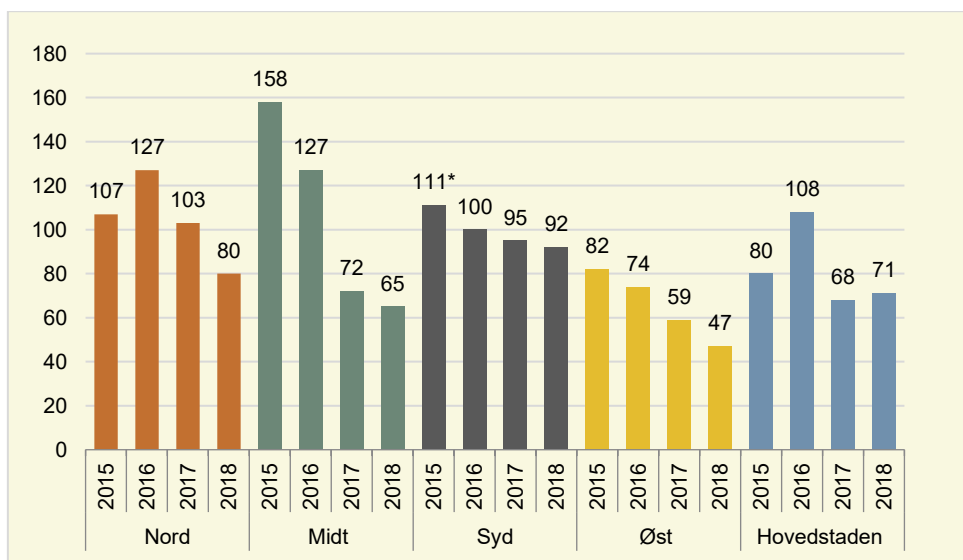
Figur 15: Udviklingen i antallet af plejefamilier i perioden 2015-2018, fordelt på de fem socialtilsyn

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

På tværs af de fem socialtilsyn har der siden 2016 været et fald i antallet af godkendelser af nye plejefamilier – på nær Socialtilsyn Hovedstaden, der havde en lille stigning fra 2017 til 2018, jf. figur 16.

Figur 16: Antallet af nye plejefamilier som socialtilsynene har godkendt i perioden 2015-2018, fordelt på socialtilsyn

Anm.: *Data fra Socialtilsyn Syds årsrapport 2015. Tallet er behæftet med usikkerhed.

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Flere socialtilsyn peger i deres årsrapporter på, at de i samme periode oplever at modtage færre ansøgninger om at blive plejefamilie. Socialtilsynene oplever ligeledes en stigning i antallet af plejefamilier, der af egen drift vælger at ophøre som plejefamilie. Socialtilsynene peger blandt andet på følgende årsager til plejefamiliernes ophør: plejefamilien har ikke haft en plejeopgave i de seneste tre år⁴, plejefamilien ønsker at gå på efterløn/pension, plejefamilien ønsker at prioritere mere tid til f.eks. egne børn, fritidsinteresser, almindeligt arbejde mv.

I forlængelse af ovenstående anbefaler Socialtilsyn Hovedstaden i sin årsrapport, at socialtilsynet sammen med de anbringende kommuner har fokus på, at de plejefamilier som ophører, fordi de ikke har haft en plejeopgave de seneste tre år, i højere grad bringes i spil. Det er Socialtilsyn Hovedstadens oplevelse, at flere plejefamilier ophører, uden at de har været anvendt.

Tabel 14 viser, hvor mange af de plejefamilier, socialtilsynene godkendte som nye plejefamilier i henholdsvis 2015, 2016, 2017 og 2018, der fortsat var aktive som plejefamilie pr. 31. december 2018. Mellem ni og 19 pct. af de godkendte plejefamilier i 2017 var ikke plejefamilie året efter i 2018. Blandt de godkendte plejefamilier i 2015 var der i 2018 mellem 56 pct. og 72 pct. tilbage ved udgangen af 2018, jf. tabel 14.

Tabel 44: Procentandel af plejefamilier som er godkendt i perioden 2015-2018, som fortsat var aktive pr. 31. dec. 2018

	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden
2015	56 pct.	62 pct.	67 pct.	72 pct.	64 pct.
2016	69 pct.	68 pct.	84 pct.	81 pct.	69 pct.
2017	87 pct.	90 pct.	91 pct.	88 pct.	81 pct.
2018	99 pct.	95 pct.	96 pct.	89 pct.	96 pct.

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

I deres årsrapporter har socialtilsynene hver især valgt at belyse yderligere aspekter i relation til den strukturelle udvikling på plejefamilieområdet.

Socialtilsyn Midt har eksempelvis haft fokus på, hvorvidt plejefamilierne agerer inden for deres godkendelsesgrundlag, samt om de har kendskab til plejebørnenes handleplan. Socialtilsyn Midt finder, at langt hovedparten af de undersøgte plejefamilier efterlever deres godkendelsesgrundlag. Blandt de plejefamilier, som ikke efterlever godkendelsen, er den primære årsag, at plejebarnet har en højere belastningsgrad, end plejefamilien er godkendt til. Derudover finder Socialtilsyn Midt også, at langt hovedparten af plejefamilierne kan redegøre for plejebarnets handleplan.

Socialtilsyn Nord og Socialtilsyn Syd har blandt andet sat fokus på plejefamiliens alder. Omkring halvdelen af de plejefamilier, der hører under Socialtilsyn Nord og Socialtilsyn Syd, hører til aldersgruppen 50-59 år. Den næststørste aldersgruppe blandt plejefamilierne er 40-49 år, efterfulgt af henholdsvis 60+ og 20-39 år, jf. tabel 15.

⁴ Det fremgår af § 5, stk. 8 i lov om socialtilsyn, at godkendelsen som plejefamilie bortfalder, hvis plejefamilien ikke har været benyttet til det godkendte formål i en sammenhængende periode på tre år.

Tabel 15: Procentandel af plejefamilier fordelt efter plejeforældrenes alder, 2015-2018

	Nord	Syd
20-39 år	8 pct.	5 pct.
40-49 år	32 pct.	29 pct.
50-59 år	48 pct.	50 pct.
60+ år	12 pct.	16 pct.

Kilde: Data fra Socialtilsyn Nord og Socialtilsyn Syd

Socialtilsyn Syd peger på, at der på sigt kan være en risiko for, at den aldersmæssige fordeling blandt plejefamilierne bliver mere skæv, da de ældste (60+) formentlig vælger at gå på pension, samtidig med at antallet af yngre plejefamilier (20-39 år) er relativt lavt sammenlignet med antallet af plejefamilier i de øvrige aldersgrupper.

Socialtilsyn Syd peger derudover på, at der ikke blandt de plejefamilier, der hører under deres tilsyn, er indikationer på, at der mangler ledige pladser i plejefamilier med en høj belastning.

Socialtilsyn Øst oplever ligesom de øvrige socialtilsyn et faldende antal plejefamilier og en faldende interesse for at blive plejefamilie, hvilket ses ved et fald i ansøgninger om godkendelse som plejefamilie. I den forbindelse peger Socialtilsyn Øst på, at antallet af pladser falder med antallet af nye plejefamilier. De nye plejefamilier er også oftest godkendt til et lavere antal pladser end de plejefamilier, der har eksisteret i længere tid. Dette skyldes plejefamiliernes kompetenceniveau og erfaring som plejefamilie. Selvom nye plejefamilier kommer til, er der således et fald i antallet af pladser, dels fordi antallet af plejefamilier falder, og dels fordi de nye plejefamilier oftest er godkendt til færre pladser end de plejefamilier, der ophører.

2. Socialtilsynenes økonomi og opgaveportefølje

2.1 Tilsynenes økonomi og finansiering

Socialtilsynenes drift finansieres af kommunerne efter objektive kriterier og omkostningsbaserede takster for godkendelse og driftsorienteret tilsyn, som opkræves fra tilbuddene.

Opgaverne i forbindelse med godkendelse af og tilsyn med generelt godkendte plejefamilier og kommunale plejefamilier finansieres af kommunerne i hver region efter objektive kriterier. Den enkelte kommunes andel af finansieringen fastsættes på baggrund af kommunens andel af 0-17-årige i socialtilsynets dækningsområde.

Tilsyn med sociale tilbud er finansieret ved omkostningsbaserede takster. Det enkelte tilbud afholder dermed selv udgiften for tilsynsbesøg. Taksterne differentieres efter tilbuddets størrelse og tilsynets omfang, og der fastsættes en særlig takst for godkendelse af væsentlige ændringer i allerede eksisterende godkendelser.

Derudover kan socialtilsynene efter § 3, stk. 1, nr. 1 og 2 i lov om socialtilsyn tilbyde tilkøbsydelser i form af konsulentbistand og undervisning relateret til socialtilsynets tilsynsfaglige, socialfaglige eller sundhedsfaglige viden til en kommune, en region eller et tilbud. Socialtilsynenes konsulent- og kursusvirksomhed skal være i umiddelbar tilknytning til socialtilsynets godkendelses- og tilsynsopgaver.

Tilsynstakster

Tilsynstaksterne fastlægges som gennemsnitlige takster ud fra de budgetterede omkostninger, med undtagelse af taksten for skærpet tilsyn der fra 2017 opkræves som 10 pct. af tilsynstaksten pr. påbegyndt måned. Hver takstkategori er desuden differentieret i forhold til antal pladser i tilbuddet, hvor det bærende princip er, at jo flere pladser et tilbud rummer, desto højere er taksten for tilsyn.

Der er visse variationer i taksterne mellem de fem socialtilsyn. Generelt er taksterne højest i Socialtilsyn Øst, hvor specielt taksterne for godkendelse af nye tilbud er højere end i de øvrige socialtilsyn, jf. tabel 16.

Tabel 16: Socialtilsynenes takster i 2018 (kr.)

	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden
<i>Tilsyn med tilbud</i>					
0-7 pladser	35.135	32.745	31.879	36.993	30.421
8-24 pladser	42.162	39.414	38.254	44.392	36.505
25-49 pladser	70.269	65.690	63.757	73.987	60.841
50+ pladser	105.404	98.536	95.636	110.980	91.262
<i>Godkendelse af nyt tilbud</i>					
0-7 pladser	23.627	22.108	22.179	39.266	23.989
8-24 pladser	28.352	26.529	26.615	47.119	28.787
25-49 pladser	47.253	44.215	44.358	78.532	47.979
50+ pladser	70.880	66.323	66.537	117.798	71.968
<i>Væsentlig ændring af eksisterende tilbud</i>					
0-7 pladser	8.663	6.091	8.183	9.174	7.536
8-24 pladser	10.395	7.309	9.820	11.008	9.043
25-49 pladser	17.325	12.181	16.367	18.347	15.072
50+ pladser	25.988	18.272	24.550	27.521	22.609
<i>Skærpet tilsyn</i>					
0-7 pladser	3.513	3.285	3.188	3.699	3.042
8-24 pladser	4.216	3.941	2.825	4.439	3.650
25-49 pladser	7.027	6.569	6.376	7.399	6.084
50+ pladser	10.540	9.854	9.564	11.098	9.126

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

I bilag 3 fremgår udviklingen i de enkelte takster for hvert af de fem socialtilsyn i perioden 2015-2018 i løbende priser.

Tilsynenes samlede indtægter

I fire ud af fem socialtilsyn stammer den største del af indtægterne fra objektiv finansiering. Den eneste undtagelse er Socialtilsyn Hovedstaden, der har en større indtægt fra tilsynstakster, jf. tabel 17.

Tabel 17: Fordelingen af socialtilsynenes indtægter i 2018 (mio. kr.)

	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden	I alt
<i>Indtægter fra objektiv finansiering</i>	19,2	27,3	27,6	24,3	17,8	116,3
<i>Indtægter fra tilsynstakster</i>	15,0	19,2	24,4	21,7	25,9	106,2
<i>Indtægter fra tilkøbsydelse</i>	0,4	0,2	1,6	1,7	0,9	4,7
<i>I alt (inkl. tilkøbsydelse)</i>	34,6	46,6	53,7	47,7	44,6	227,2
<i>I alt (ekskl. tilkøbsydelse)</i>	34,2	46,5	52,0	46,0	43,7	222,5

Anm.: Tallene er afrundede og det samlede tal kan derfor variere fra delsummerne. De summerede tal er beregnet på baggrund af de ikke-afrundede tal.

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Der ses en begyndende tendens til, at de samlede indtægter fra objektiv finansiering og tilsynstakster ligger på et stabilt niveau, jf. tabel 18.

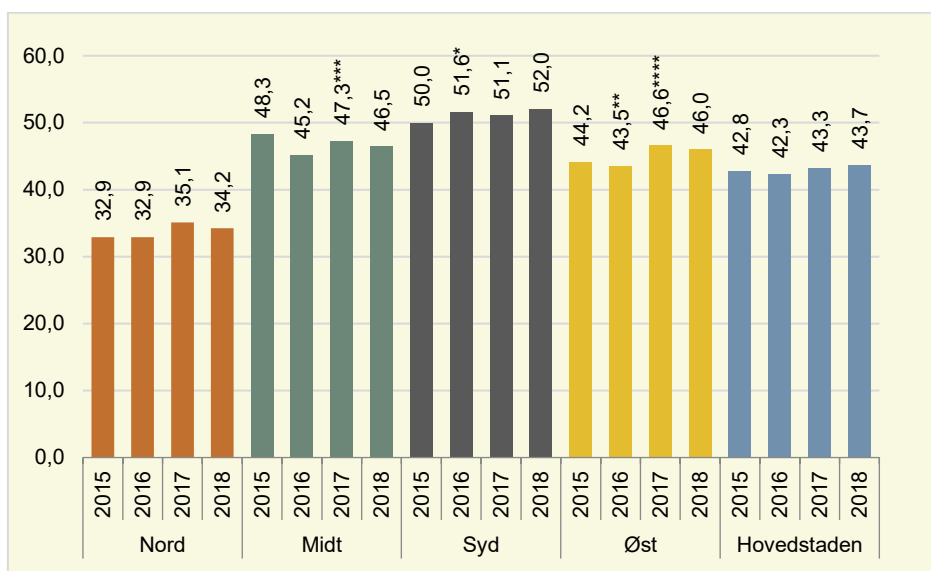
Tabel 18: Socialtilsynenes samlede indtægter fra objektiv finansiering og tilsynstakster i perioden 2015-2018 i løbende priser (mio. kr.)

	2015	2016	2017	2018
Socialtilsynenes samlede indtægter fra objektiv finansiering og tilsynstakster	218,2	215,5	223,4	222,5

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Der er variationer mellem niveauet af indtægterne på tværs af socialtilsynene, hvor Socialtilsyn Syd har flest indtægter, og Socialtilsyn Nord har færrest, jf. figur 17.

Figur 157: Socialtilsynenes indtægter fra objektiv finansiering og tilsynstakster i perioden 2015-2018 i løbende priser (mio. kr.)

Anm.: Tallene er afrundede, og det samlede tal kan derfor variere fra delsummerne. De summerede tal er beregnet på baggrund af de ikke-afrundede tal.

*I totalen for Socialtilsyn Syd er der fratrukket 0,307 mio. kr. (tilkøbsdelsler), som ikke optræder eksplicit i socialtilsynets opdeling mellem indtægter fra objektiv finansiering og indtægter fra tilsynstakster i deres årsrapport.

**Totalen for Socialtilsyn Øst er 1,176 mio. kr. mindre end den angivne total for indtægter fra hhv. objektiv finansiering og tilsynstakster i socialtilsynets årsrapport. Dette skyldes, at socialtilsynet indregner et overskud fra 2014 svarende til 1,176 mio. kr. i den samlede total for 2016.

***I totalen for Socialtilsyn Midt er der fratrukket 0,163 mio. kr. (tilkøbsdelsler), som ikke optræder som en selvstændig indtægtskilde.

****I totalen for Socialtilsyn Øst er der fratrukket 1,5 mio. kr. (tilkøbsdelsler), som ikke optræder som en selvstændig indtægtskilde.

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Årsagen til forskellen på indtægterne er størrelsen på tilsynenes opgaveportefølje, hvor Socialtilsyn Syd ved udgangen af 2018 havde den største opgaveportefølje, og Socialtilsyn Nord havde den mindste, jf. afsnit 2.3.

Tilkøbsdelsler

Socialtilsynene kan, jf. bekendtgørelse af lov om socialtilsyn § 3, stk. 1, nr. 1 og 2, udbyde tilkøbsdelsler. Det kan f.eks. være, at socialtilsynene tilbyder kurser eller undervisning til kommuner eller tilbud om emner, der relaterer sig til socialtilsynets virksomhed. Det kan desuden gøre sig gældende i sager, hvor socialtilsynene varetager det sagsforberedende arbejde for andre tilsynsmyndigheder, eller hvor socialtilsynene varetager det driftsorienterede

tilsyn med andre typer af tilbud efter serviceloven efter delegation fra den stedlige kommunalbestyrelse. Salg af tilkøbsydelse kan dermed give socialtilsynene supplerende indtægter.

Tabel 19 nedenfor viser, hvilke tilkøbsydelser de enkelte socialtilsyn udbød i 2018. Ikke alle ydelser blev købt.

Tabel 19: Socialtilsynenes udbudte tilkøbsydelser i 2018

<i>Nord</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Konsulentbistand, for eksempel i form af besigtigelse af fysiske rammer • Tilsyn med dagtilbud • Tilsyn med plejefamilier udenfor Socialtilsyn Nord's geografiske tilsynsområde • Kurser om værgemålsregler
<i>Midt</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Tilsyn med aflastning (SEL § 84) • Tilsyn med socialpædagogisk bistand (SEL § 85) • Tilsyn med beskyttet beskæftigelse (SEL § 103) • Tilsyn med aktivitets- og samværstilbud (SEL § 104) • Tilsyn med domfældte udviklingshæmmede (kriminalpræventive tilsyn) • Tilsyn med plejeboliger og friplejeboliger (SEL § 151) • Pædagogisk tilsyn med dagtilbud (0-6 år) • Introduktion til magtanvendelsesreglerne • Støtte til voksne i økonomiske forhold
<i>Syd</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitetsvurdering af dagpleje, børnehaver og vuggestuer • Certificering og kvalitetsvurdering af plejehjem, herunder lovpligtige tilsyn • Særlige udredninger i komplekse sager for tilbud eller myndighedsudøver • Kvalitetsvurdering af danskuddannelse for voksne udlændinge, herunder lovpligtige tilsyn • Kvalitetsvurdering af beskyttet beskæftigelse samt aktivitets- og samværstilbud (§ 103 og § 104) • Seminarer, kurser og ad hoc-opgaver • Overblik/opsamling af udførte tilsyn til en driftsherre - kommunal som privat
<i>Øst</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Juridiske/pædagogiske kurser om magtanvendelse på børne- og voksenområdet • Kurser for plejefamilier om deres roller og ageren i forhold til sociale medier • Temadag om resultatdokumentation for sociale tilbud, i samarbejde med Socialstyrelsen • Grundkurser for konkret og generelt godkendte plejefamilier • Temadag om pædagogiske metoder på plejefamilieområdet
<i>Hovedstaden</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Tilsyn med beskyttet beskæftigelsestilbud efter servicelovens § 103 • Tilsyn med aktivitets- og samværstilbud efter servicelovens § 104 • Tilsyn med friplejeboliger, hvor borgere modtager støtte efter § 83-86 • Tilsyn med specialinstitutioner for børn efter servicelovens § 32 • Tilsyn med aktivitets- og rådgivningstilbud for børn og unge efter servicelovens § 11 • Tilsyn med behandlingsskoler og dagbehandlingstilbud efter servicelovens § 52, stk. 3, nr. 3 • Undervisning i lov om voksenansvar • Grundkursus for netværksplejefamilier • Tilsyn med to plejefamilier, hvor Socialtilsyn Øst er inhabile • Vurdering af magtanvendelser for et tilbud

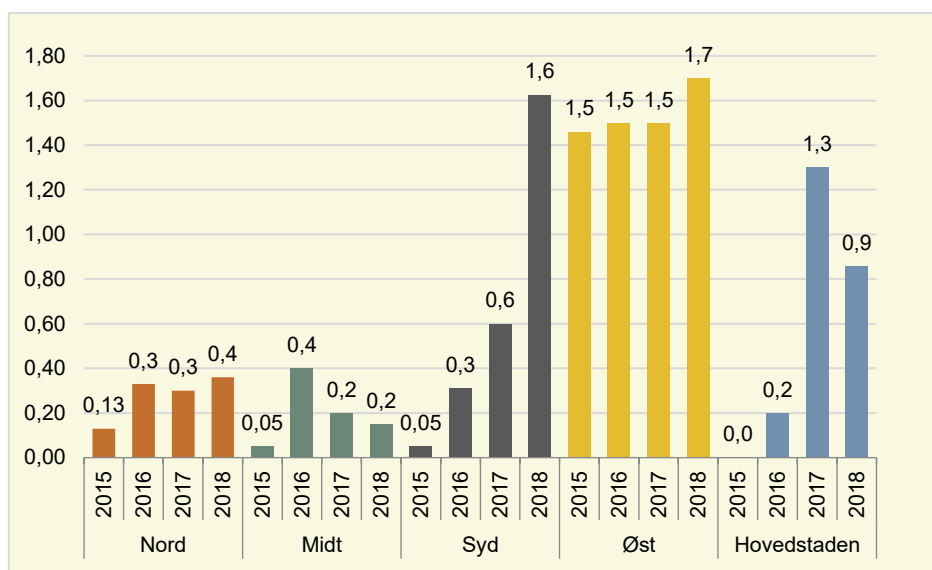
Anm.: Socialtilsynene anvender forskellige kategoriseringer for de tilkøbsydelser, de hver især udbyder.

Kilde: Oplysninger om socialtilsynenes udbudte tilkøbsydelser stammer fra socialtilsynenes egne årsrapporter samt fra socialtilsynenes hjemmesider

Den generelle tendens viser, at socialtilsynenes indtægter fra tilkøbsydelser er steget i perioden. Indtægterne fra tilkøbsydelser på landsplan er steget fra 1,7 mio. kr. i 2015 til 4,7 mio. kr. i 2018 (opgjort i løbende priser hvilket betyder, at tallene ikke er pristalsregulerede).

Den største stigning i indtægter fra tilkøbsydelser er sket i Socialtilsyn Syd, der har en væsentlig højere indtægt fra tilkøbsydelser i 2018 end tidligere år. I Socialtilsyn Syd er indtægter fra tilkøbsydelser steget fra 0,6 mio. kr. i 2017 til 1,6 mio. kr. i 2018. Socialtilsyn Øst har fortsat det højeste niveau, jf. figur 18.

Figur 18: Udviklingen i socialtilsynenes indtægter fra tilkøbsydelse i perioden 2015-2018 (mio. kr.):

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

2.2 Personale og kompetencer i socialtilsynene

Et af formålene med tilsynsreformen er at sikre, at socialtilsynene kan udfordre tilbuddene på deres pædagogiske tilgang, på deres behandling af borgerne og på deres styringsmæssige forhold som for eksempel økonomien.

I 2018 var 341 årsværk beskæftiget i de fem socialtilsyn. Socialtilsynene har en meget ensartet porteføljestørrelse pr. tilsynskonsulent og pr. medarbejder, når der ses på den samlede opgaveportefølje i forhold til antal tilsynskonsulenter og årsværk, jf. tabel 20.

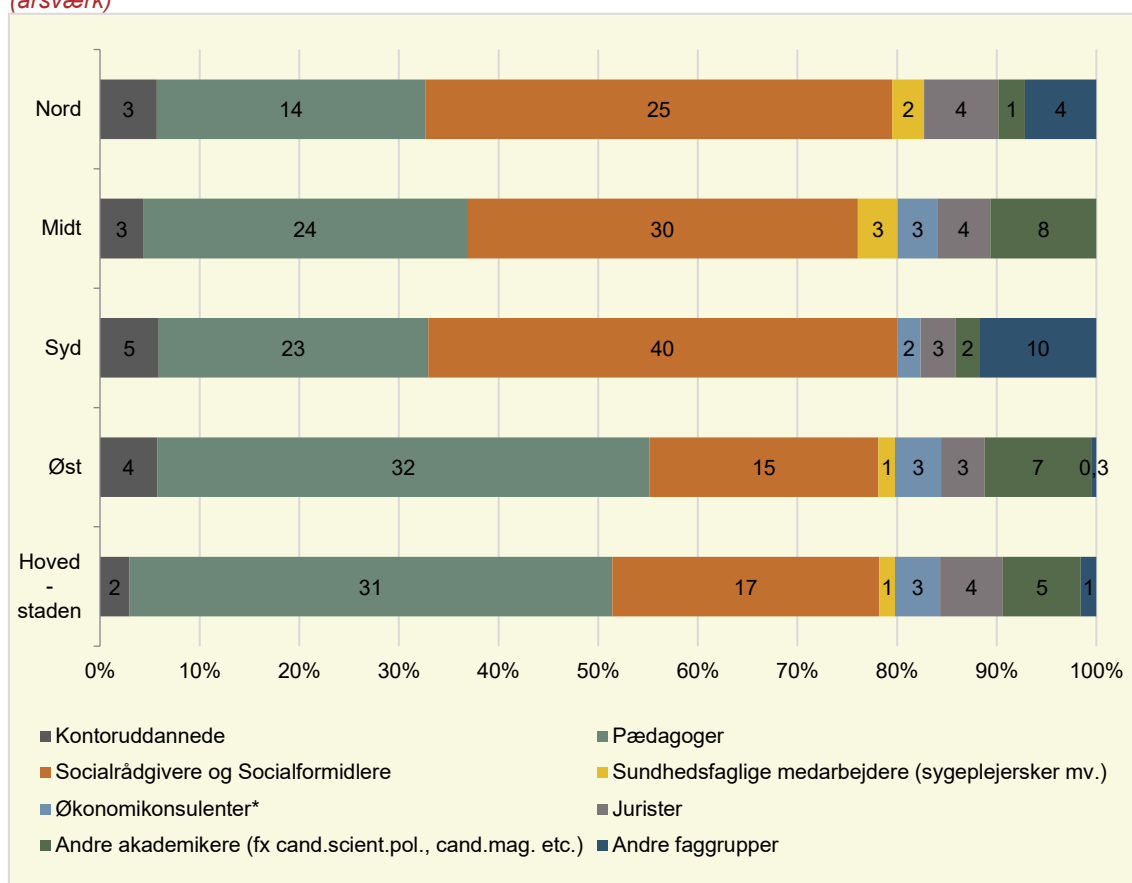
Tabel 20: Oversigt over medarbejdere i de fem socialtilsyn, 2018 (årsværk)

	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden	I alt
Antal årsværk (afrundet)	53	75	85	65	63	341
- Heraf ledelse	4	5	4	4	5	22
- Heraf stab/administration	10	11	15	10	10	56
- Heraf tilsynskonsulenter	39	59	66	50	49	263
Gennemsnitligt antal tilbud/plejefamilier pr. tilsynskonsulent	34	30	29	30	29	30
Gennemsnitligt antal tilbud/plejefamilier pr. årsværk	25	23	22	23	22	23

Anm.: Opgørelse pr. 31/12 2018. Tallene er afrundede, og det samlede antal kan derfor variere fra delsummerne.
Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

De største medarbejdergrupper i socialtilsynene har en pædagogisk eller socialfaglig baggrund. Det varierer på tværs af tilsynene, hvilken af disse medarbejdergrupper, der er størst, jf. figur 19.

Figur 19: Medarbejdernes uddannelsesmæssige baggrund i de fem socialtilsyn, pr. 31. december 2018 (årsværk)

Anm.: Opgørelse pr. 31/12 2018. Tallene er afrundede, og det samlede antal kan derfor variere fra delsummerne.
 *Økonomikonsulenter indeholder både akademiske og ikke-akademiske uddannelser.
 Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

2.3 Tilsynenes opgaveporteføljer

De fem socialtilsyn har ansvaret for at godkende og føre driftsorienteret tilsyn med sociale tilbud og plejefamilier. Ved udgangen af 2018 var der 5.888 plejefamilier og 2.007 sociale tilbud, dvs. en samlet opgaveportefølje på 7.895 plejefamilier og tilbud på landsplan. Socialtilsyn Syd har den største opgaveportefølje, mens Socialtilsyn Nord har den mindste opgaveportefølje, jf. tabel 21.

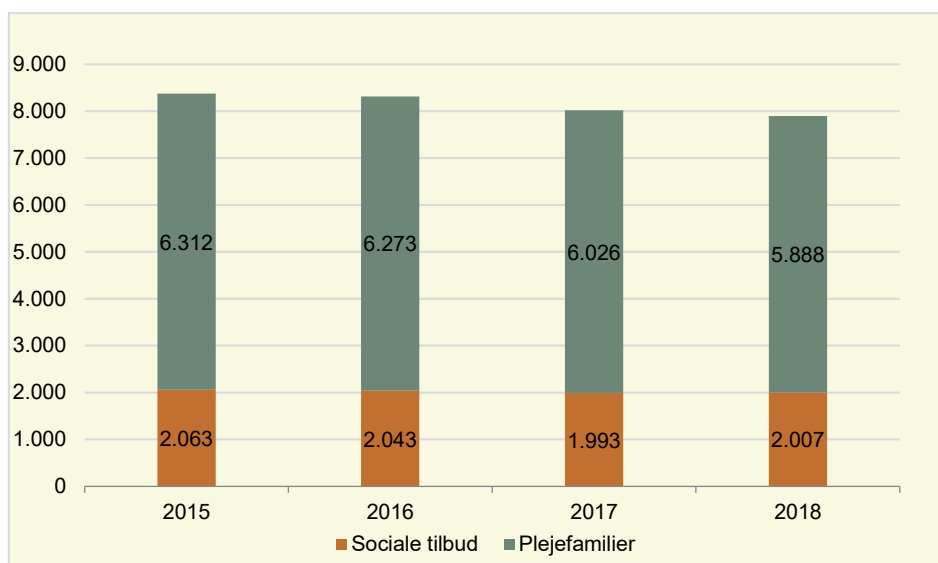
Tabel 21: Antal sociale tilbud og plejefamilier fordelt på de fem socialtilsyn, 2018

	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden	I alt
Antal sociale tilbud i alt	296	349	458	388	516	2.007
Antal plejefamilier i alt	1.034	1.404	1.450	1.125	875	5.888
Samlet opgaveportefølje	1.330	1.753	1.908	1.513	1.391	7.895

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Der har været et fald i den samlede opgaveportefølje fra 2015 til 2018. Faldet er mest udtalt på plejefamilieområdet, men dækker også over, at der har været en lille stigning i antallet af sociale tilbud fra 2017 til 2018, jf. figur 20.

Figur 160: Den samlede opgaveportefølje for de fem socialtilsyn, 2015-2018

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn

Det skal bemærkes, at opgaveporteføljerne løbende ændrer sig blandt andet pga. sammenlægninger af tilbud, oprettelse af nye tilbud, godkendelse af nye plejefamilier eller ophør og lukning af plejefamilier og sociale tilbud, jf. afsnit 1.6 for udviklingen i antal plejefamilier fordelt på de fem socialtilsyn.

Tilsyn med BPA-arbejdsgiverfunktion

Socialtilsynene fik fra 1. januar 2018 til opgave at godkende og føre driftsorienteret tilsyn med foreninger og private virksomheder, der varetager eller ønsker at varetage arbejdsgiverfunktioner i ordninger med kontant tilskud til ansættelse af hjælpere og borgerstyret personlig assistance (BPA) efter §§ 95 og 96 i lov om social service, jf. lov om socialtilsyn § 18 a.

Godkendelsen og det driftsorienterede tilsyn med foreninger og virksomheder, der varetager arbejdsgiverfunktionen i forbindelse med ordninger om BPA, har en anden karakter end socialtilsynets øvrige godkendelses- og tilsynsopgaver. Dette ses eksempelvis ved, at kvalitetsmodellen ikke skal benyttes. Der er i bekendtgørelse om socialtilsyn § 21 opstillet tre betingelser for godkendelse af de omfattede foreninger og virksomheder. De tre betingelser for godkendelse er:

- 1) foreningen eller den private virksomhed skal være solvent,
- 2) foreningen eller den private virksomhed skal have en kompetent ledelse og benytte sig af ekstern faglig supervision eller anden form for sparring for ledelse og medarbejdere, og
- 3) ledelsen af foreningen eller den private virksomhed skal kunne påvise, at der i foreningen eller den private virksomhed er kendskab til ansættelsesret. Kendskabet skal påvises ved, at ledelsen indsender relevant dokumentation til socialtilsynet, f.eks. om tidligere relevant erfaring, gennemførte kurser, uddannelser m.v.

Hertil kommer et krav om, at foreningerne eller virksomhederne skal indsende årsbudget og revideret regnskab til socialtilsynet.

Foreninger og private virksomheder, der før 1. januar 2018 varetog BPA-arbejdsgiverfunktioner, skal senest 1. juli 2019 være godkendt efter de nye regler af socialtilsynet.

De fem socialtilsyn godkendte og førte tilsyn med i alt fem foreninger eller private virksomheder med BPA-arbejdsgiverfunktion i 2018, jf. tabel 22. Den samlede portefølje af foreninger eller private virksomheder med BPA-arbejdsgiverfunktion vil – på grund af overgangsordningen i 2018-2019 – først fremgå af årsrapporten 2019.

Tabel 52: Antal godkendte foreninger eller private virksomheder med BPA-arbejdsgiverfunktion i 2018 fordelt på socialtilsyn

	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden	I alt
<i>Antal foreninger eller private virksomheder med BPA-arbejdsgiverfunktion</i>	1	0	0	2	2	5

Kilde: Data fra de fem socialtilsyn samt fra socialtilsynenes hjemmesider

3. Klager og klagesagsbehandling

Socialtilsynets afgørelser kan påklages til Ankestyrelsen, jf. socialtilsynslovens § 19. I 2018 modtog Ankestyrelsen 46 klagesager fra de fem socialtilsyn om afgørelser truffet efter lov om socialtilsyn, og der blev realitetsbehandlet og truffet afgørelse i 50 sager på området. Temaerne i de afgjorte sager spænder bredt. Det er blandt andet sager om godkendelse, opkrævning af takster, påbud og kompetence. Derudover blev der truffet afgørelse i syv sager om aktindsigt efter offentlighedsloven.

Afgørelserne i 2018 fordeler sig således:

Tabel 63: Afgørelser efter socialtilsynsloven truffet af Ankestyrelsen i 2018

	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden	I alt
<i>Afgørelser i alt</i>	11	25	0	6	8	50
<i>Stadfæstet</i>	6	9	0	3	4	22
<i>Ændret/ophævet</i>	2	15	0	2	3	22
<i>Hjemvist</i>	3	1	0	1	1	6

Kilde: Data fra Ankestyrelsen

Tabel 24: Afgørelser om aktindsigt efter offentlighedsloven i 2018

	Nord	Midt	Syd	Øst	Hovedstaden	I alt
<i>Afgørelser i alt</i>	0	0	2	0	5	7
<i>Stadfæstet</i>	0	0	2	0	3	5
<i>Ændret/ophævet</i>	0	0	0	0	1	1
<i>Hjemvist</i>	0	0	0	0	1	1

Kilde: Data fra Ankestyrelsen

Ved udgangen af 2018 havde Ankestyrelsen 13 verserende sager.

Tabel 25: Verserende klagesager i Ankestyrelsen pr. 31. december 2018

	Antal
<i>Nord</i>	4
<i>Midt</i>	0
<i>Syd</i>	0
<i>Øst</i>	5
<i>Hovedstaden</i>	4

Kilde: Data fra Ankestyrelsen

Som led i klagesagsbehandlingen har Ankestyrelsen fokus på opgaven som praksisdannende på området. I 2018 har Ankestyrelsen offentliggjort principafgørelse 12-18 om kvindekrisecentre og selvbestemmelsesret.

Det følger af principafgørelsen, at driftsherren af et tilbud kan fastsætte generelle regler, som er nødvendige for, at institutionen kan fungere ud fra formålet hermed. Reglerne må ikke være mere indgribende, end det er nødvendigt, for at få tilbuddet til at fungere. Principafgørelsen fastslår, at der kan fastsættes regler om rygning og alkohol på et kvindekrisecenter. Principafgørelsen fastslår også, at der ikke må videoovervåges uden kvindernes samtykke.

Der er nu i alt ni offentliggjorte principafgørelser på området. Principafgørelser er offentliggjorte anonymiserede afgørelser, som er en bindende retskilde for socialtilsynene. Socialtilsynene skal derfor anvende Ankestyrelsens principafgørelser ved senere afgørelser i tilsvarende sager.

Ankestyrelsen vurderer løbende, om der er behov for flere principafgørelser. Det kan for eksempel være tilfældet, hvis der er tvivl om anvendelsen af en bestemmelse. Der kan også være behov for en principafgørelse, hvis der er brug for mere generel vejledning om en problemstilling.

Andre aktiviteter

Ankestyrelsen deltager i en række samarbejds møder, og er løbende i dialog med Socialstyrelsen om udviklingen på området. Denne dialog har til formål at understøtte Ankestyrelsens rolle som klageinstans og praksisdannende samt Socialstyrelsens rolle som auditfunktion.

I 2018 har Ankestyrelsen også holdt to dialogmøder med socialtilsynene og Socialstyrelsen. Det er aftalt, at der skal holdes cirka to dialogmøder om året, hvor der er mulighed for at drøfte forskellige, særligt juridiske, problemstillinger på området. Ankestyrelsen vejleder også løbende om en række spørgsmål inden for lov om socialtilsyn.

Bilag 1

Links til socialtilsynenes årsrapporter

Nedenfor findes links til hvert af de fem socialtilsyns årsrapporter:

[Socialtilsyn Nord](#)

[Socialtilsyn Midt](#)

[Socialtilsyn Syd](#)

[Socialtilsyn Øst](#)

[Socialtilsyn Hovedstaden](#)

Bilag 2

Lov om socialtilsyn trådte i kraft 1. januar 2014. Formålet med loven er, at borgeren ydes en indsats, der er i overensstemmelse med offentlige og private tilbud efter lov om social service. Dette opnås ved en systematisk, ensartet, uvildig og fagligt kompetent varetagelse af opgaverne med at godkende og føre driftsorienteret tilsyn med tilbuddene og plejefamilierne.

Hovedelementer i lov om socialtilsyn

Formålet med socialtilsynet kan overordnet opridses i fem hovedelementer⁵:

- Et mere professionelt og uafhængigt tilsyn
- Fra tilfældige indsatser til systematisk inddragelse af viden
- Borgerne i centrum
- Alle sociale døgntilbud og ambulante stofmisbrugsbehandlingstilbud skal godkendes
- Bedre styr på økonomien

Et mere professionelt og uafhængigt tilsyn

Tilsynsopgaven består i at bidrage til at sikre og udvikle kvaliteten af tilbuddene i hele landet. Derudover består opgaven i at kontrollere, at der ikke foregår snyd og misbrug på stedet, at offentlige midler bruges korrekt, og at borgerne behandles ordentligt. Det forudsætter, at personalet i socialtilsynene skal have et stærkt fagligt indblik i bl.a. sociale metoder, pædagogik, økonomi og jura.

Der er i lov om socialtilsyn desuden fokus på uvildighed i tilsynet, som blev sikret ved overdragelse af tilsynsansvaret fra kommunerne til de fem socialtilsyn. Den enkelte tilsynskommune fører ikke tilsyn med tilbud beliggende i egen kommune. Her føres tilsynet af et af de øvrige socialtilsyn.

Fra tilfældige indsatser til systematisk inddragelse af viden

Der stilles krav om, at alle tilbud har en professionel tilgang, og at de formår at sikre, at borgeren trives og helst forbedrer borgerens situation. Endvidere skal alle tilbud løbende opdatere deres viden og forbedre deres kompetencer samt sikre, at der sker en systematisk inddragelse af viden i indsatser til borgerne.

Borgeren i centrum

Målsætningen for de sociale døgntilbud er at forbedre borgerens situation og bidrage til borgerens trivsel. I den forbindelse er det vigtigt, at den enkelte borger er centrum for indsatsen. Samtaler med borgerne og systematiske trivselsvurderinger er et væsentligt bidrag til at afdække svigt og udvikle kvaliteten.

Derfor er der i det nye tilsyn stort fokus på borgeren. Samtidig skal bekymrende oplysninger altid videregives fra den visiterende kommune til socialtilsynet.

Alle sociale døgntilbud og ambulante stofmisbrugsbehandlingstilbud skal godkendes

Alle borgere skal have adgang til samme kvalitet i indsatsen, uanset om de er tilknyttet et kommunalt eller privat tilbud. Derfor skal alle sociale døgntilbud og ambulante stofmisbrugsbehandlingstilbud godkendes. Socialtilsynene skal desuden som led i det driftsorienterede tilsyn besøge alle omfattede tilbud mindst én gang om året.

⁵ Jf. "Aftale om Et Nyt Socialtilsyn" af 25. oktober 2012.

Bedre styr på økonomien

Det er vigtigt, at tilbud til udsatte og handicappede borgere har en bæredygtig økonomi, ligesom det er vigtigt, at de økonomiske ressourcer anvendes hensigtsmæssigt og til gavn for borgerne. Derfor skal socialtilsynene godkende tilbuddets samlede budget samt have indsigt i tilbuddets regnskab for dermed at kunne følge udviklingen i økonomien. Der stilles også krav til tilbuddene med henblik på at sikre gennemsigtighed med økonomien, økonomisk soliditet og høj faglig kvalitet.

De fem kommunale socialtilsyn

Der er etableret ét socialtilsyn i hver region, som er dækningsområde for hvert socialtilsyn. Ingen socialtilsyn fører tilsyn med tilbud i egen kommune. Denne opgave varetager et af de øvrige socialtilsyn.

Socialtilsynet er placeret i fem kommuner:

- Socialtilsyn Hovedstaden i Frederiksberg Kommune
- Socialtilsyn Øst i Holbæk Kommune
- Socialtilsyn Syd i Faaborg-Midtfyn Kommune
- Socialtilsyn Midt i Silkeborg Kommune
- Socialtilsyn Nord i Hjørring Kommune

Tilsynskommunerne har ansvaret for at godkende og føre driftsorienteret tilsyn med alle sociale tilbud i regionen. Det omfattede i 2018:

- Plejefamilier (SEL § 66, stk. 1, nr. 1 og 2)
- Private opholdssteder (SEL § 66, stk. 1, nr. 5)
- Døgninstitutioner (SEL § 66, stk. 1, nr. 6)
- Stofmisbrugsbehandling (SEL § 101 og § 101a)
- Midlertidige botilbud til voksne (SEL § 107)
- Længerevarende botilbud til voksne (SEL § 108)
- Krisecentre (SEL § 109)
- Herberg og forsorgshjem (SEL § 110)
- Tilbud i form af hjælp og støtte (SEL § 83-87, 97, 98 og 102)
- Alkoholmisbrugsbehandling (SUL § 141 (offentlig finansiering))
- BPA-arbejdsgiverfunktion (SEL §§ 95 og 96)

Socialtilsynenes afgørelser kan påklages til Ankestyrelsen, der som ankeinstans har til opgave at være praksisdannende på området.

Socialstyrelsens rolle og udvalgte fokusområder i 2018

Socialstyrelsen har en national auditfunktion i relation til socialtilsynene. Det indebærer, at Socialstyrelsen skal bidrage til en effektiv og ensartet implementering af tilsynsreformen. Derudover skal Socialstyrelsen løbende følge praksis i socialtilsynene, herunder foretage stikprøver, ligesom Socialstyrelsen løbende skal understøtte udførelsen af godkendelses- og tilsynsopgaven med relevant vejledning og materiale.

Understøttelsen af godkendelses- og tilsynsopgaven sker eksempelvis igennem undervisning, tematiserede læringsgrupper og dialogmøder, hvor viden, udfordringer og løsninger deles, ligesom Socialstyrelsen vejleder i forståelsen og anvendelsen af tilsynsredskaber og

kvalitetsmodellen. Socialstyrelsens analyser og vejledninger kan findes i Håndbog for socialtilsyn⁶.

Tilsynet med sociale tilbud og plejefamilier tager afsæt i en kvalitetsmodel, der er udviklet af Socialstyrelsen med inddragelse af en række interessenter og fagspecialister på området. Kvalitetsmodellen er struktureret ud fra de overordnede kvalitetstemaer, der fremgår af § 6, stk. 2, nr. 1-8 i lov om socialtilsyn. Socialstyrelsen er ansvarlig for den faglige udvikling af kvalitetsmodellen.

Socialstyrelsen har ikke beføjelser i forhold til socialtilsynene og skal ikke som led i stikprøvekontrollen føre tilsyn med lovligheden af socialtilsynenes opgavevaretagelse. Denne opgave varetages af det kommunale tilsyn, der er placeret hos Ankestyrelsen.

Udvalgte fokusområder i 2018

Socialstyrelsen gennemførte i 2018 en række aktiviteter i forbindelse med auditfunktionens rolle med at følge og understøtte socialtilsynenes opgavevaretagelse. Nedenfor omtales et par udvalgte fokusområder.

Socialstyrelsens auditfunktion satte blandt andet særligt fokus på inddragelse af oplysninger fra borgere og pårørende i forbindelse med socialtilsynenes driftsorienterede tilsyn. Baggrunden for fokusområdet var en stikprøve, som Socialstyrelsen udgav i 2017. Stikprøven viste blandt andet, at socialtilsynene i højere grad bør inddrage oplysninger fra anbragte børn og unge og andre relevante, eksempelvis pårørende, som kan belyse barnets/den unges perspektiv. Stikprøven viste også, at der er behov for at udvikle metoder til inddragelse af informationer fra børn/unge og pårørende.

I samarbejde med de fem socialtilsyn og eksterne leverandører gennemførte socialstyrelsens auditfunktion derfor et udviklingsarbejde i 2018, som resulterede i en række materialer, der har til formål at understøtte tilsynskonsulenten i forhold til at inddrage børn, unge og pårørende. Materialet indeholder eksempelvis rammesættende tegnefilm, der informerer barnet om, hvad socialtilsynet er, og hvorfor tilsynskonsulenten kommer på besøg. Derudover er der udviklet redskaber og guides, som understøtter, at observationer og oplysninger fra børn, unge og pårørende tillægges vægt i kvalitetsvurderingen af sociale tilbud og plejefamilier. Materialet kan findes i Håndbog for Socialtilsyn.

Socialstyrelsens auditfunktion satte også fokus på tilsyn med de sikrede institutioner for børn og unge. Dette skete blandt andet på baggrund af kritik af de sikrede institutioner fra henholdsvis Ombudsmanden⁷ og i en rapport fra Ankestyrelsen i 2018, der gav indtryk af tydelige forskelle i pædagogisk tilgang på tværs af sikrede institutioner. Socialstyrelsen gennemførte eksempelvis en audit med deltagelse af de fem socialtilsyn, som havde fokus på en tværgående analyse af tilsynet med de sikrede institutioner på børne- og ungeområdet. Konkret tog auditforløbet afsæt i socialtilsynenes vurderinger af henholdsvis de sikrede institutioners anvendelse af reglerne i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge samt af den pædagogiske indsats på de sikrede institutioner. Auditrapporten er offentliggjort i Håndbog for socialtilsyn. Med afsæt i socialstyrelsens anbefalinger i auditrapporten, er der efterfølgende etableret et netværk for tilsynskonsulenter, jurister og mellemledere, der er involveret i tilsynet med de sikrede institutioner. Det faglige netværk skal danne rammen for at drøfte udfordringer og dilemmaer og så vidt muligt søge en mere ensartet praksis i tilsynet med de sikrede institutioner.

⁶ Håndbogen for socialtilsyn kan findes på Socialstyrelsens hjemmeside:

<https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/socialtilsyn/redskaber-for-tilsynsførende>

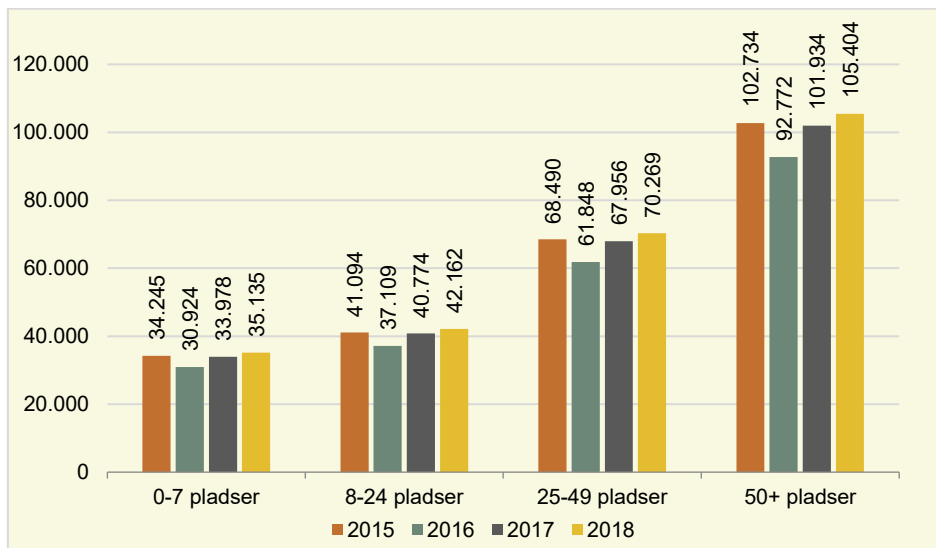
⁷ http://www.ombudsmanden.dk/find/nyheder/alle/frihedsberoevede_unges_retssikkerhed/

Socialstyrelsen udgav desuden den anden evaluering af tilsynsreformen i 2018. Overordnet finder evalueringen, at de politiske intentioner bag tilsynsreformen er blevet indfriet, og at de centrale elementer i reformen er blevet implementeret.

Bilag 3

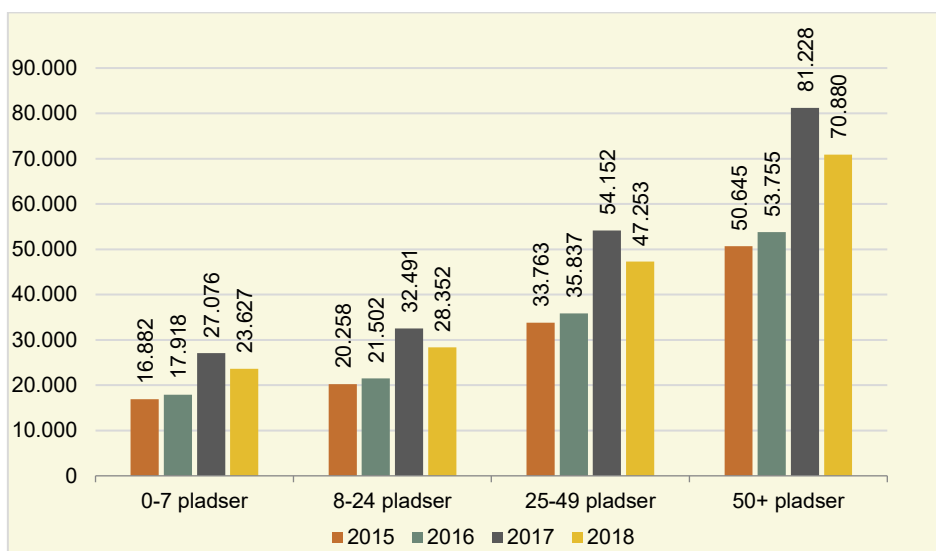
Figur 21-24 viser udviklingen i Socialtilsyn Nord's takster for henholdsvis tilsyn med tilbud, godkendelse af nye tilbud, godkendelse af væsentlige ændringer og skærpet tilsyn.

Figur 21: Udviklingen i Socialtilsyn Nord's takster for tilsyn med tilbud, 2015-2018 (kr.)

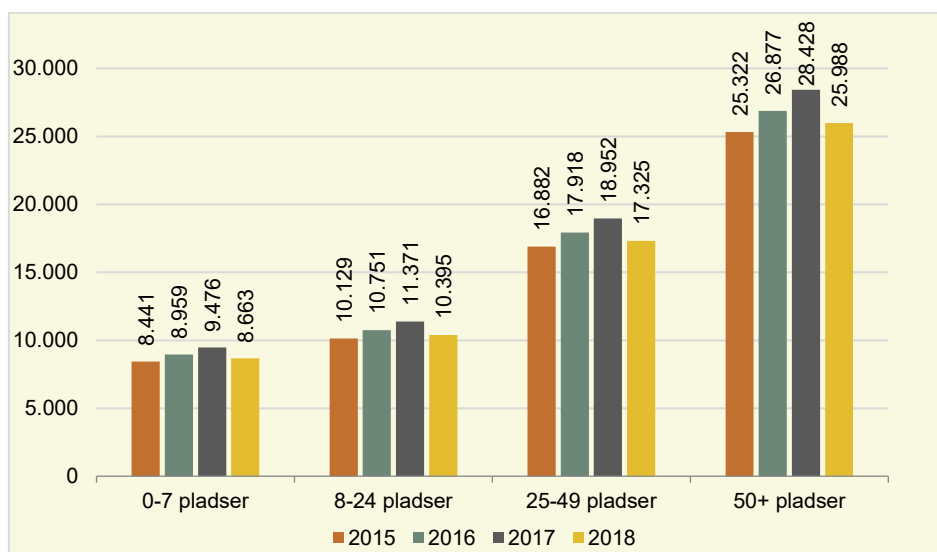
Kilde: Data fra Socialtilsyn Nord

Figur 22: Udviklingen i Socialtilsyn Nord's takster for godkendelse af nye tilbud, 2015-2018 (kr.)

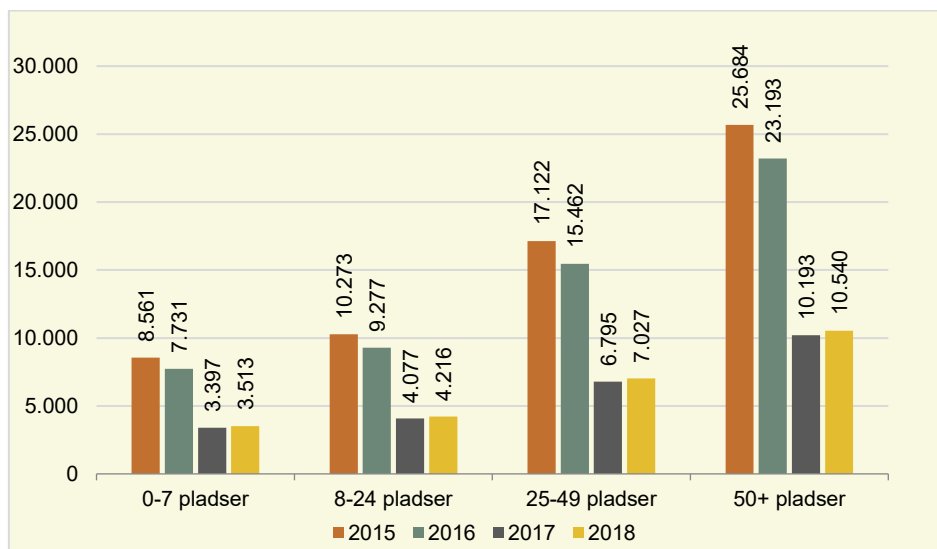
Kilde: Data fra Socialtilsyn Nord

Figur 23: Udviklingen i Socialtilsyn Nord's takster for væsentlige ændringer, 2015-2018 (kr.)

Kilde: Data fra Socialtilsyn Nord

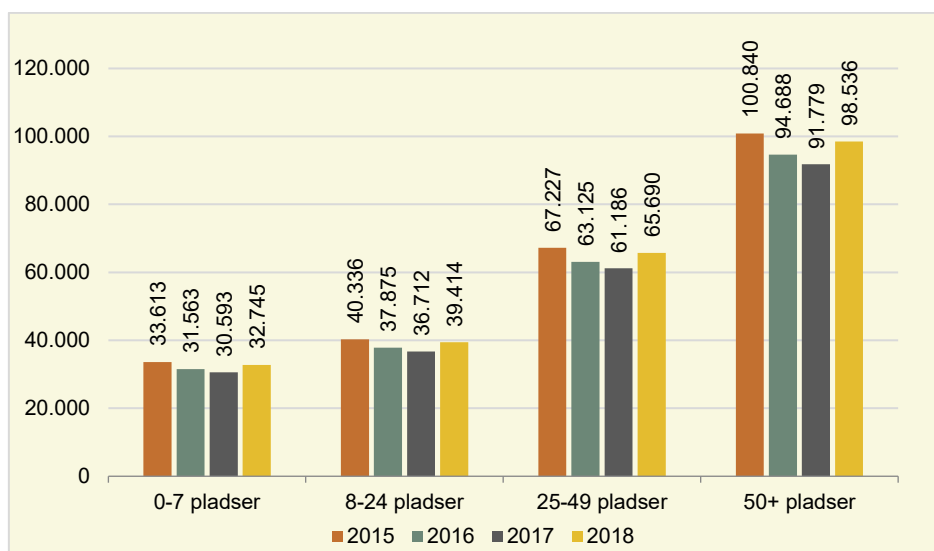
Figur 174: Udviklingen i Socialtilsyn Nord's takster for skærpet tilsyn, 2015-2018 (kr.)

Anm.: Takster for skærpet tilsyn opkræves fra 2017 som 10 pct. af tilsynstaksten pr. påbegyndt måned.
Kilde: Data fra Socialtilsyn Nord

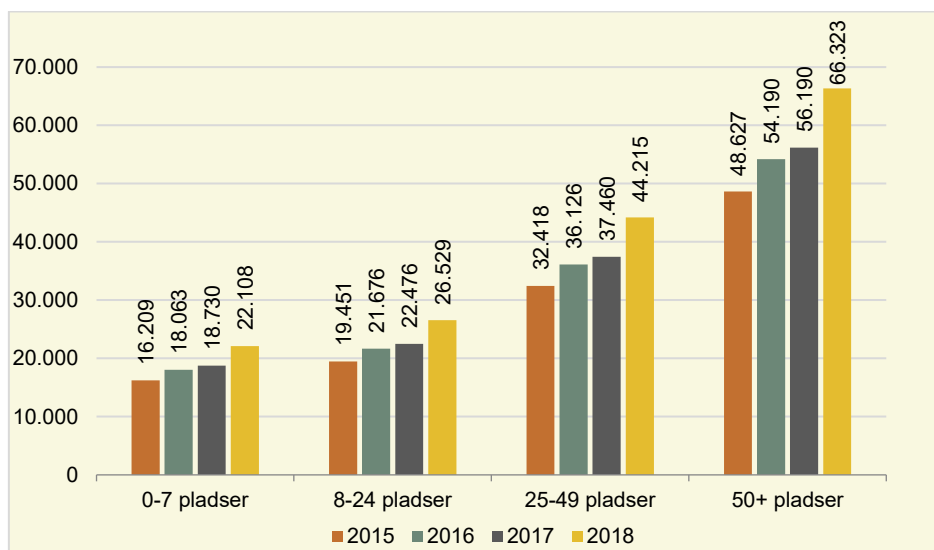
Figur 25-28 viser udviklingen i Socialtilsyn Midts takster for henholdsvis tilsyn med tilbud, godkendelse af nye tilbud, godkendelse af væsentlige ændringer og skærpet tilsyn.

Figur 25: Udviklingen i Socialtilsyn Midts takster for tilsyn med tilbud, 2015-2018 (kr.)

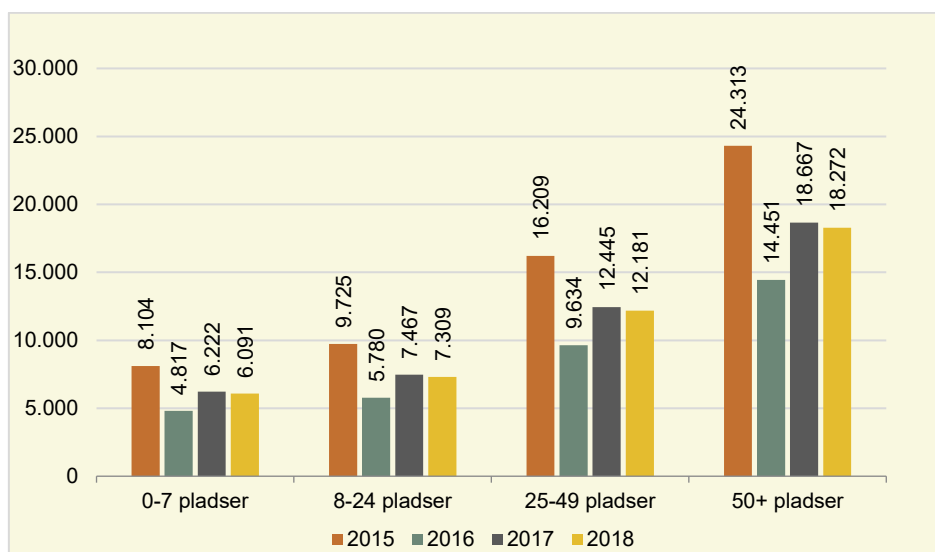
Kilde: Data fra Socialtilsyn Midt

Figur 186: Udviklingen i Socialtilsyn Midts takster for godkendelse af nye tilbud, 2015-2018 (kr.)

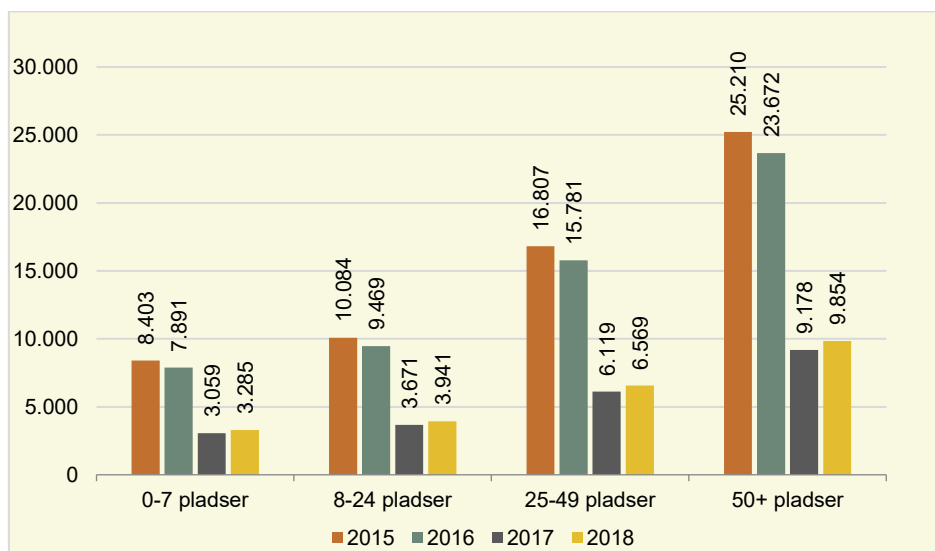
Kilde: Data fra Socialtilsyn Midt

Figur 197: Udviklingen i Socialtilsyn Midts takster for væsentlige ændringer, 2015-2018 (kr.)

Anm.: Det bemærkes at tallene afviger fra Socialstyrelsens årsrapport for socialtilsynenes virksomhed 2017, hvor der har optrådt en teknisk fejl.
 Kilde: Data fra Socialtilsyn Midt

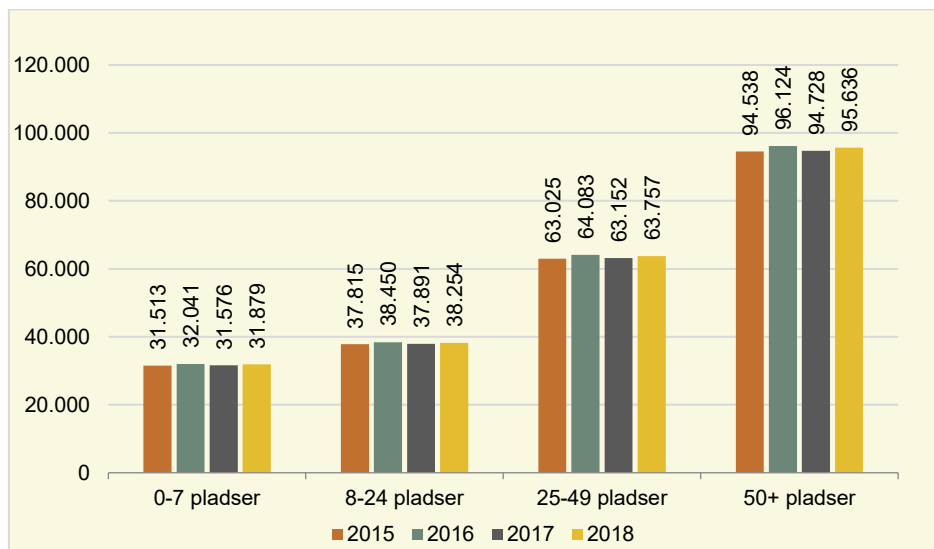
Figur 208: Udviklingen i Socialtilsyn Midts takster for skærpet tilsyn, 2015-2018 (kr.)

Anm.: Takster for skærpet tilsyn opkræves fra 2017 som 10 pct. af tilsynstaksten pr. påbegyndt måned.
 Kilde: Data fra Socialtilsyn Midt

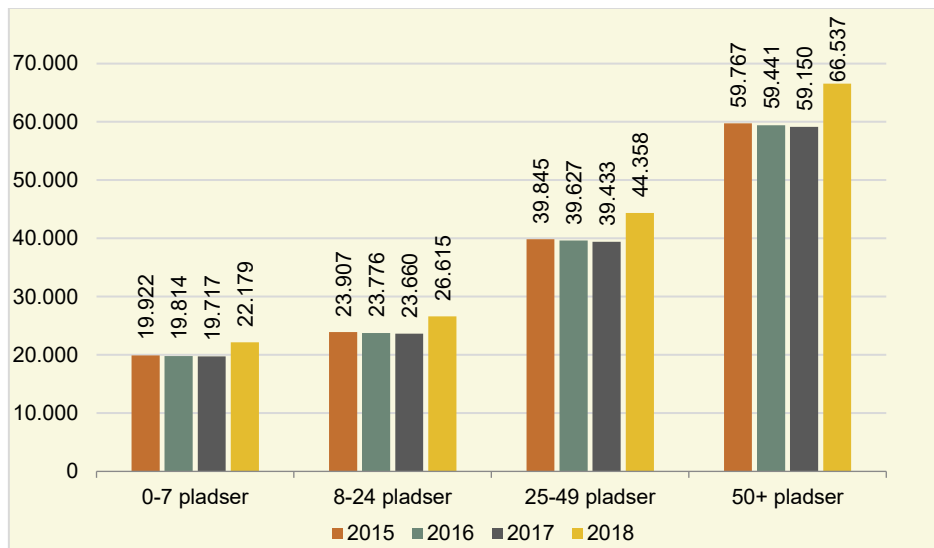
Figur 29-32 viser udviklingen i Socialtilsyn Syds takster for henholdsvis tilsyn med tilbud, godkendelse af nye tilbud, godkendelse af væsentlige ændringer og skærpet tilsyn.

Figur 2921: Udviklingen i Socialtilsyn Syds takster for tilsyn med tilbud, 2015-2018 (kr.)

Kilde: Data fra Socialtilsyn Syd

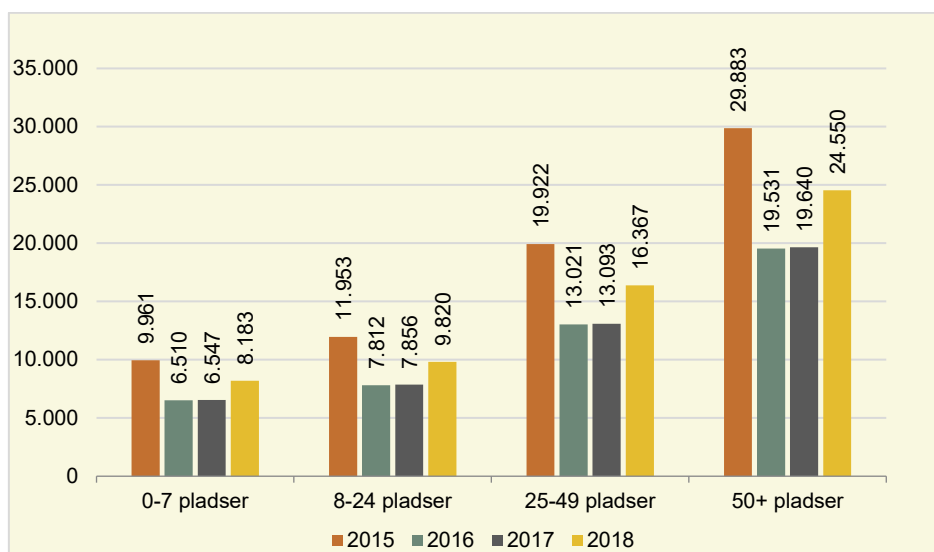
Figur 220: Udviklingen i Socialtilsyn Syds takster for godkendelse af nye tilbud, 2015-2018 (kr.)

Anm.: Det bemærkes at tallene afviger fra Socialstyrelsens årsrapport for socialtilsynenes virksomhed 2017, hvor der har optrådt en teknisk fejl.

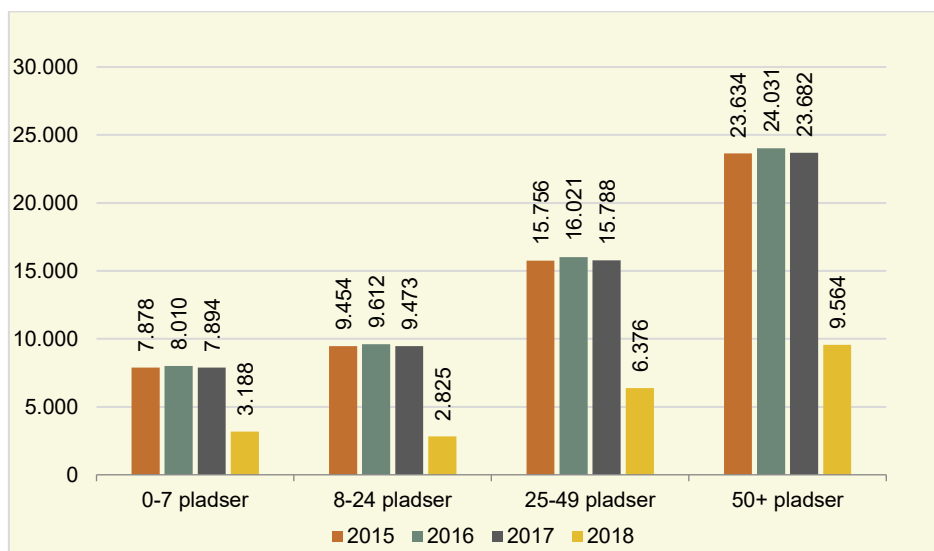
Kilde: Data fra Socialtilsyn Syd

Figur 231: Udviklingen i Socialtilsyn Syds takster for godkendelse af væsentlig ændring, 2015-2018 (kr.):

Anm.: Det bemærkes at tallene afviger fra Socialstyrelsens årsrapport for socialtilsynenes virksomhed 2017, hvor der har optrådt en teknisk fejl.
 Kilde: Data fra Socialtilsyn Syd

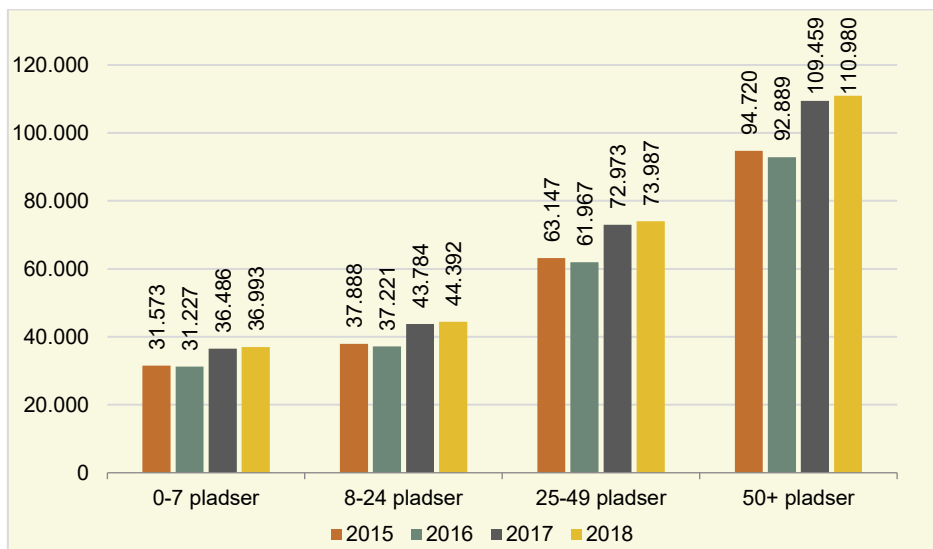
Figur 242: Udviklingen i Socialtilsyn Syds takster for skærpet tilsyn, 2015-2018 (kr.)

Anm.: Takster for skærpet tilsyn opkræves fra 2017 som 10 pct. af tilsynstaksten pr. påbegyndt måned.
 Kilde: Data fra Socialtilsyn Syd

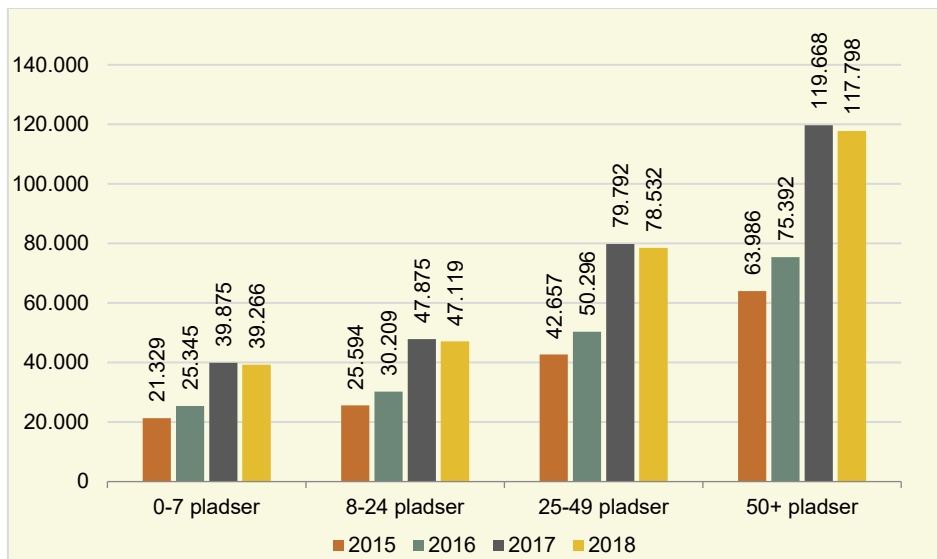
Figur 33-36 viser udviklingen i Socialtilsyn Østs takster for henholdsvis tilsyn med tilbud, godkendelse af nye tilbud, godkendelse af væsentlige ændringer og skærpet tilsyn.

Figur 253: Udviklingen i Socialtilsyn Østs takster for tilsyn med tilbud, 2015-2018 (kr.)

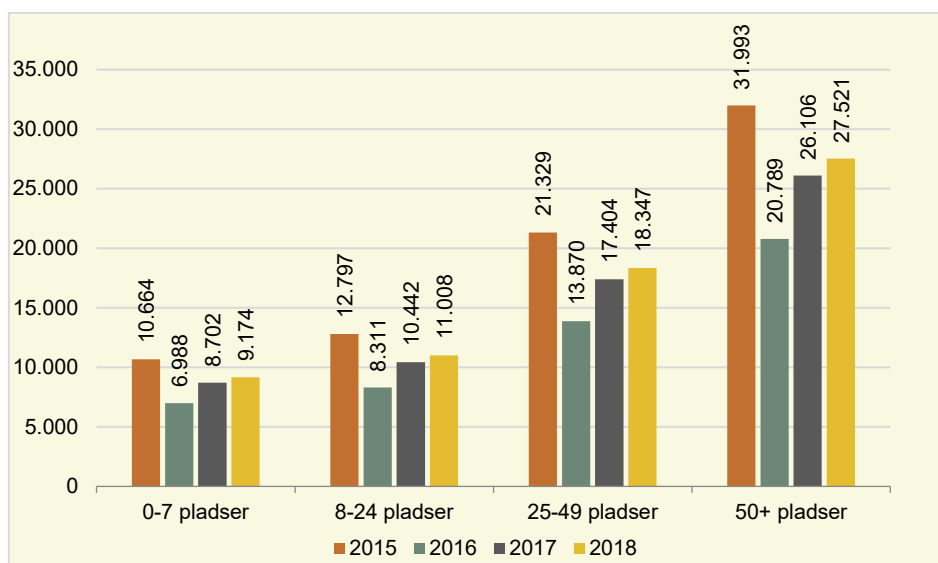
Kilde: Data fra Socialtilsyn Øst

Figur 264: Udviklingen i Socialtilsyn Østs takster for godkendelse af nye tilbud, 2015-2018 (kr.)

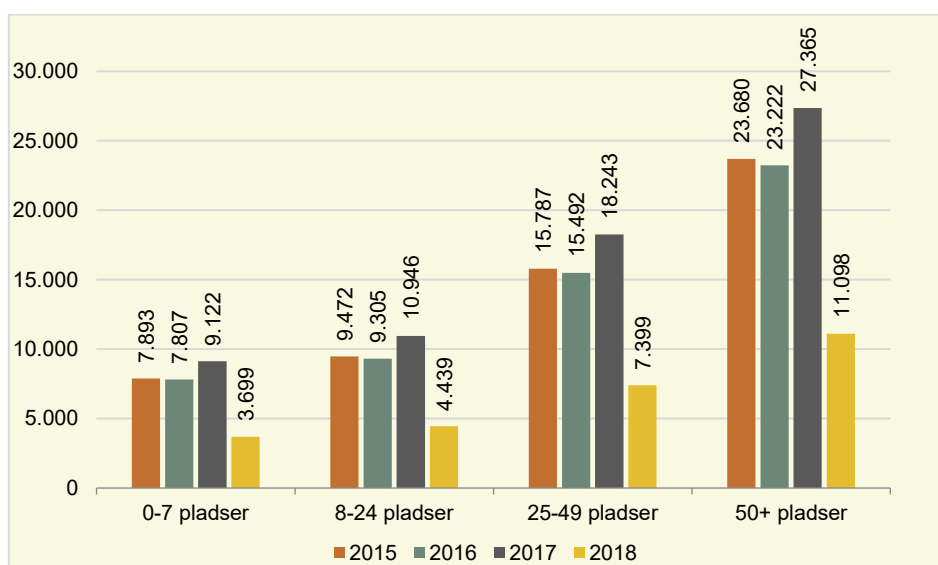
Kilde: Data fra Socialtilsyn Øst

Figur 275: Udviklingen i Socialtilsyn Østs takster for godkendelse af væsentlige ændringer, 2015-2018 (kr.)

Kilde: Data fra Socialtilsyn Øst

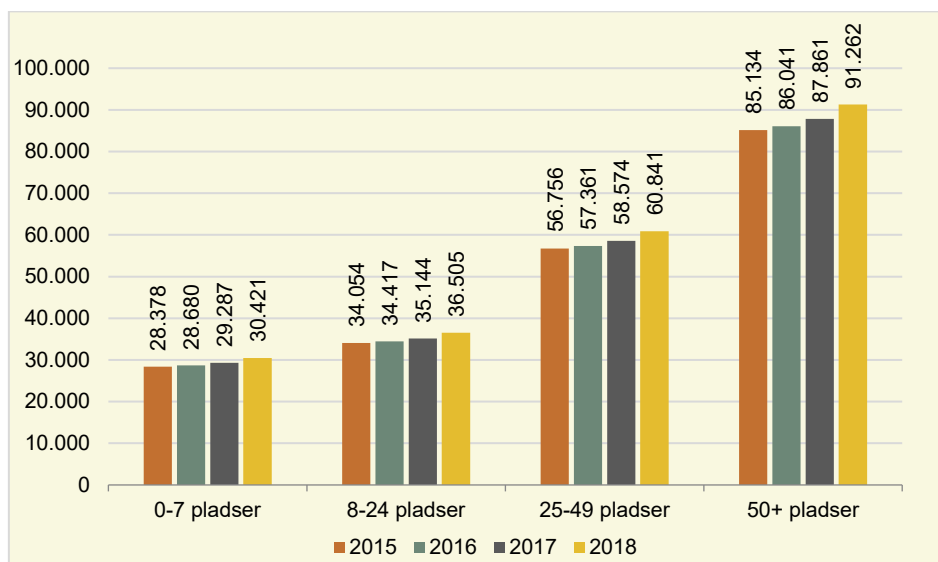
Figur 286: Udviklingen i Socialtilsyn Østs takster for skærpet tilsyn, 2015-2018 (kr.)

Anm.: Takster for skærpet tilsyn opkræves fra 2017 som 10 pct. af tilsynstaksten pr. påbegyndt måned.
Kilde: Data fra Socialtilsyn Øst

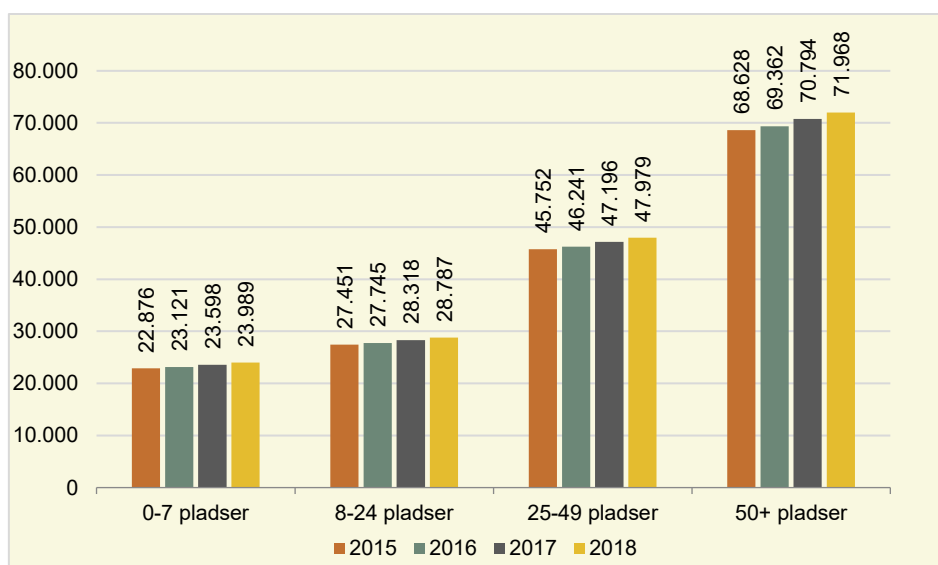
Figur 37-40 viser udviklingen i Socialtilsyn Hovedstadens takster for henholdsvis tilsyn med tilbud, godkendelse af nye tilbud, godkendelse af væsentlige ændringer og skærpet tilsyn.

Figur 297: Udviklingen i Socialtilsyn Hovedstadens takster for tilsyn med tilbud, 2015-2018 (kr.)

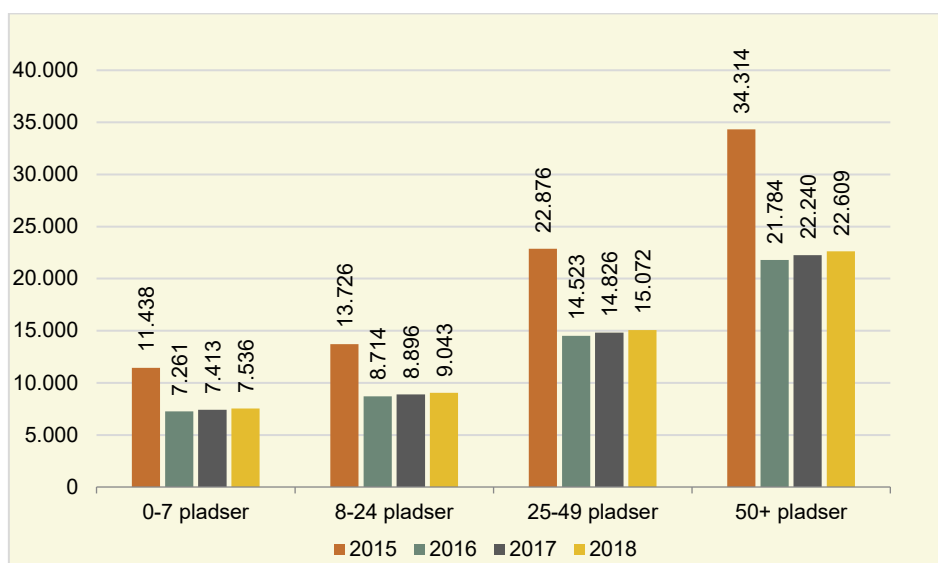
Kilde: Data fra Socialtilsyn Hovedstaden

Figur 308: Udviklingen i Socialtilsyn Hovedstadens takster for godkendelse af nye tilbud, 2015-2018 (kr.)

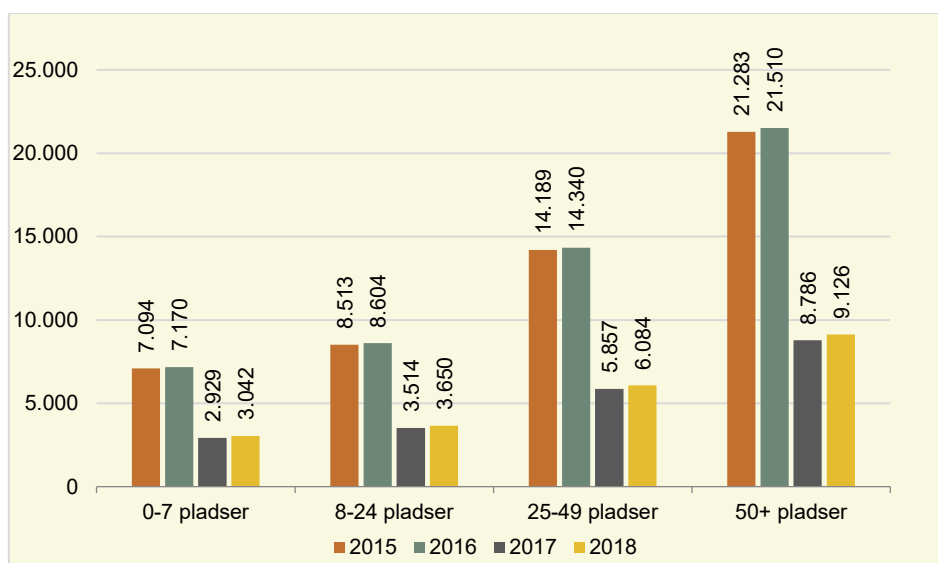
Kilde: Data fra Socialtilsyn Hovedstaden

Figur 39: Udviklingen i Socialtilsyn Hovedstadens takster for godkendelse af væsentlige ændringer, 2015-2018 (kr.)

Kilde: Data fra Socialtilsyn Hovedstaden

Figur 40: Udviklingen i Socialtilsyn Hovedstadens takster for skærpet tilsyn, 2015-2018 (kr.)

Anm.: Takster for skærpet tilsyn opkræves fra 2017 som 10 pct. af tilsynstaksten pr. påbegyndt måned.
Kilde: Data fra Socialtilsyn Hovedstaden

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.socialstyrelsen.dk